

DANMARKS
MYNTVÆSEN

I TIDSRUMMET 1377—1481.

AF

P. HAUBERG.

Særtryk af Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie, 1886.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL.

THIELES BOGTRYKKERI.

1886.

Danmarks Mynthistorie i Middelalderen falder i to Hoved-afsnit, af hvilke det første med gammel dansk Myntregning afsluttes ved Aaret 1377, medens det andet med Udmyntning efter tydsk Myntregning ophører ved Christian III's Myntforandring, Aar 1541. Dette sidste Afsnit maa dog atter deles i to Perioder. I den ældre, som skal behandles i nærværende Afhandling, hæmmes det danske Myntvæsen stedse af Udlandets overalt herhjemme benyttede Penge og formaar ikke at faa tilstrækkelig Fasthed, hvorimod det i den følgende Tid, i vor Middelalders Slutningsperiode, naar en tidsvarende Udvikling under Kong Hans ved Indførelsen af Guldmynt og større Sølvmynt.

Hansestædernes Herredømme over Nordens Handelsforhold i Middelalderen kom til at gjøre sig langt stærkere gjældende i Danmark end i Nabolandene. Rigets sørgelige Forfatning og stærkt svækkede Stilling i det 14de Aarhundrede havde medført, at de driftige hanseatiske Kjøbmænd med Lethed kunde faa Indpas i de større danske Byer og Markedstæder og uden synderlig Modstand fra Befolkningens Side kunde bringe saa godt som hele Handelen over paa deres Hænder. Efterhaanden førtes her ved tyske Sæder og Skikke ud blandt Folket og optoges af dette, og hele Udviklingen fik en tydsk Retning, som blev af en indgribende og vedvarende Betydning for mange

Forhold. Paa faa Omraader viser den tyske Indflydelse sig saa klart som paa Myntvæsenets. Landets egen Mynt var fra Aarhundredets Begyndelse forringet til det mindst mulige i Værdi og havde mistet al Betydning, hvorfor Kronen omsider nødtes til at standse Udmyntningen ved de forskellige Myntsteder, sidst i Lund, hvor Mynten nedlagdes ved Aaret 1377¹⁾. Fremmed Mynt, fransk, engelsk og navnlig tysk, havde da længe været stærkt i Brug herhjemme og blev nu udelukkende benyttet, og ved det 14de Aarhundredes Udløb var den gamle Myntregning i Mark, Øre, Ørtug og Penning fuldstændig fremmed for Befolkningen.

Lybek stod dengang paa Høiden af sin Magt og spillede blandt de andre Hansestæder en fremtrædende Rolle ogsaa paa Myntvæsenets Omraade. Stadens Mynt var god og nød stor Anseelse overalt; her i Danmark blev den efterhaanden saa almindelig benyttet, at den nærmest var at betragte som Landets egen, og de lybske hule Pfennige bleve snart Grundlaget for Befolkningens Beregning af anden fremmed Mynt²⁾. Med flere af de tyske Stæder, navnlig

¹⁾ Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1884. 230.

²⁾ 1380. XX mr. argenti in bonis albis denariis, quorum quilibet valet IV bonos concavos Lubycenses. Langebek, Dipl. Geh. Arkiv. — 1389. 14 Mark Sølv i hvid og gangbar Mynt, hver Hvid 4 gamle og gode lybske Hulpenge værd. Suhm, Danm. Hist. XIV. 253. — 1393. 20 Mark Sølv i hvide, gode og gangbare Penge; hver hvid Penge skulde gjælde 4 gode Lybekker. Sammest. 318. — 1397. X mr. argenti in albis denariis legalibus et dativis, quolibet album pro IV Lubicensibus computando. Langebek, Dipl. Geh. Arkiv. — 1394. 110 mr. argenti in bona et dativa alba moneta, I albo denario pro IV Lubicensibus computato, et XI mr. arg. in grossis Turo-nensibus et antiquis sterlingis. Langebek, Dipl. — 1405. 200 lybske Mark i gode, hvide Penninge, hver hvid Penning saa god som fire lybske. Petersen og Molbech, Dipl. 218. — 1410. XX lēthich March i hwidæ peninge, hwær hwid pening regnes fore iiij gothæ Lybeske. Langebek, Dipl.

Hamborg, Wismar og Lyneborg traf den mægtige Hansestad en Række Overenskomster om Fællesskab i Udmyntningerne, og de saaledes forenede Stæders Mynt, de saakaldte »Stæder-Penge«¹⁾ kom da fortrinsvis i Brug blandt de i Danmark paa den Tid gjængse fremmede Penge, ligesom ogsaa deres fælles Myntregning i »lybske« Mark og Schilling næsten udelukkende blev benyttet af Befolkningen. Den »lybske« Mark holdtes overalt for at være en god og fast Myntværdi, og medens man tidligere i Danmark under Myntens Stigen og Synken jevnlig anførte til nøiagtig Betegnelse af Penge-summer den tilsvarende Værdi i rent Sølv, brugte man nu almindelig at angive dem i lybske Mark. De paagjældende Beløb skulde derfor dog ingenlunde udredes i lybsk Mynt eller i Stæder-Penge. Man træffer ogsaa omtalt lybske Mark, betalte i anden tysk Mynt, i »Grip og Stral«²⁾, som Greifswaldes og Stralsunds Penge kaldtes, stundom ogsaa i engelske Sterlinge³⁾. I Christiern I's Forordning⁴⁾ om Værdien af fremmed Mynt findes denne gennemgaaende beregnet i Forhold til lybske Mark og Schillinge. Ogsaa paa vore egne Myntforhold gjør den fremmede Indflydelse sig

1) 1407. »Fem thusend lybische march j penninge oc mynt, som j Lybeke æræ geuæ oc gengæ« benævnes paa Akt-stykkets Udskrift: »V^M lub. marc. stætherpening«. Petersen og Molbech, Dipl. 339. 341. — 1408. 800 lybske Mark i hvide Penninge i »strale og grib« (Stralsunds og Greifswaldes Mynt) og 300 lybske Mark Steder Penninge. Becker, Ældste Arkivregist. 17. — 1413. Thwsænd Lybesk Mark gothæ Stæthær Pænnigæ, som i Lybbek, Wismar, Lynborgh oc Hamborgh slaas. Langebek, Dipl.

2) 1404. 100 lybesche mark j griipp oc stral. Petersen og Molbech, Dipl. 185. — 1408. 800 lybske Mark i hvide Penninge »strale oc grib«. Becker, Archivreg. I. 17.

3) 1405. 200 engelske Noble i Guld, og i Penge 100 lybske Mark udi Sterlinge. Danske Mag. 1. R. IV. 362.

4) c. 1460—1474. Langebek, Dipl.

stærkt gjældende, og man ser jevnlig i Pengeangivelser vor danske Mynt regnet i lybske Mark¹⁾.

I hvor høi Grad Befolkningen har været fortrolig med de fremmede Penge, forinden Udmyntningen i Danmark sattes i regelmæssig Gang, ses af Datidens Aktstykker, hvor den udenlandske Mynt ofte omtales i Udtryk, som om det var Landets egen, der omhandlede. Det fremgaar imidlertid klart nok, at denne »gjængse og gjæve« Mynt, selv med saa bestemte Angivelser som »i Danmarks Rige«²⁾ eller »paa Sjælland«³⁾, ikke har været dansk, men som oftest

1) 1405. iijc lybske Mark i danske Pendinge. Petersen og Molhech, Dipl. 204. — 1413. 2400 mr. lubicensis in pecunia danica. Langebek, Dipl. — 1419. 800 gamlæ Ænghelschæ Nobele, fulwichteghæ, æller oc thre Lub. Mark i Siælansche Ænghelschæ, som nu æræ gængæ oc gefuæ, fore hwar Nobell. Sammesteds. — 1423. In 500 mr. Lubicensibus in albis sterlingis bonis et legalibus et dativis (danske Sterlinge). Bartholins Manuscr. Tom. V. 105. Univ. Bibl. — 1429. 24 mr. argenti in bonis argenteis Nestwediensium sterlingis, ita qvod qvilibet sterlingus tres argenteos Lybicensis æqvipatur et ponderatur. Langebek, Dipl. — 1459. 100 lybske Mark danske Penge. Luxdorph, Exc. Add. 4to 90-97. II. 174. Univ. B. — 1470. Halff ottensinds tiwge march lybsk i danske pendinge. Becker, Archivreg. III. 116. — 1477. XVI^m Lub. marck Denscher munte. Urk. d. Sch. Holst. Lauenb. Gesellsch. IV. 503.

2) 1399. Dridde half hundert lodeghe mark penninge, also in deme Ryke tu Denemarken ghenge un gheue zin. Langebek, Dipl. — 1400. 3 lødige Mark, 45 Skill. lybsk regnet for hver lødig Mark, i saadanne Penninge og Mynt, som i Danmark ere gjæve og gjænge. Petersen og Molbech, Dipl. 98. — 1400. 8000 lødich mark, fem oc føretiwghe skiling lubsk reknethæ for huar lødich mark, j swadane penningæ oc mynt som nw j Danmark æræ geuæ oc genge oc en goth man ma then anden fult meth goræ. Petersen og Molbech, Dipl. 100.

3) 1377. Vere hundirt lodige mark penninge, de in Sielande genge und geve sint, dar en bedderve man deme andern mede vol doen mach. Urk. d. Schlesw. Holst. Lauenb. Gesellsch. II. 325.

tydsk, hvilket ogsaa stundom udtrykkelig tilføies¹⁾. I de faa Tilfælde, hvor Sagen dreier sig om dansk Mynt, vil dette findes bestemt angivet²⁾.

Mellem de skriftlige Oplysninger og vore Myntfund viser der sig at være en nøie Overensstemmelse tilstede, saaledes at der for det Tidsrums Vedkommende, som ligger før Udmyntningens Gjenoptagelse i Danmark, i vore Fund navnlig forekomme først fransk og engelsk Mynt og senere hanseatiske Penge, blandt hvilke hamborgske og lybske findes i størst Mængde. Sammenholder man de nogenlunde samtidige Fund, viser det sig, at særlig enkelte Typer optræde med en iøinefaldende Talrighed og Hyppighed. Saaledes findes de almindelige hamborgske Brakteater, foruden i mange andre Fund, i Kalby F. i c. 1040 Expl., i Hyrup F. i 1490 Expl. og i Frøslev F. i 1596 Expl. Endvidere er den bekjendte Brakteat med et modvendt, kronet Hoved atter og atter forekommet i vore Fund, hvorfor den tidligere regnedes til de danske Mynter; i den nyeste Tid er det godtgjort, at den hører hjemme i Lybek³⁾.

Det lader sig neppe sikkert oplyse, hvorledes den fremmede Mynt, som benyttedes overalt herhjemme, hvori Kongen lod sine Skatter og Afgifter indkræve, og Kirken fik sine Pengeydelse betalt, har kunnet naa en saa almindelig Udbredelse; men det er aabenbart, at der fra Kronens

¹⁾ 1382. X mr. puri arg., videlicet in Sterlingis antiqvis et Lubicensibus coronatis, vndique in Dacia legalibus et datuiis. Langebek, Dipl. — 1398. I saadan tydsk Mynt og Penninge, som i Danmark er gjæve og gjænge. Suhm, XIV. 456. — 1406. »800 lybske Mk. i hvide Penninge, som her i Landet er gjængs og gjæv« omtales igjen Aar 1408 som: 800 lybske Mark i hvide Penninge »strale« oc »grib«. Petersen og Molbech, Dipl. 254. Becker, Archiv. 17.

²⁾ 1402. 32 marc. arg. in alba moneta legali Syalendie. Langebek, Dipl. — 1405. iiij^c lybske Mark i danske Penninge. Petersen og Molbech, Dipl. 204.

³⁾ Numism. sfragist. Anzeiger 1880. 35.

Side maa være truffet Foranstaltninger til at erstatte Landets Mangel paa egen Mynt med den fremmede. Sandsynligheden taler for, at den danske Krone har sendt Sølv til fremmede Myntsteder, navnlig til England, Lybek og Hamborg, og faaet det udmyntet i de fremmede Penge. En saadan Ordning medførte forholdsvis ringe Udgifter for Kronen og kunde let bringes istand, især med de driftige Hansestæder, hvis Anseelse steg ved deres Mynts større Udbredelse, og for hvem denne Myntordning derfor har været af Betydning. I lange Tidsrum var Hamborg Myntstedet for Holsten¹⁾, og endnu Aar 1460 forpligtede Christiern I som holstensk Greve sig til kun at bruge saadan Mynt i Hertugdømmerne, som var gjængs og gjæv i Lybek og Hamborg²⁾. Disse Stæder have sikkert været ligesaa imødekommende med at forsyne Danmark med deres Penge, som de viste sig fjendtlige ligeoverfor den danske Udmyntnings Gjenoptagelse.

Den tilstedeværende Trang i Landet til et velordnet, tidsvarende Myntvæsen, som kunde fortrænge de mange fremmede Penge af ulige Værdi, maatte være følelig endog længe, forinden de tilsidst ubetydelige Udmyntninger i Lund standsedes, Aar 1377. Det første Skridt til en Forbedring af de uheldige Forhold gjøres, da Valdemar Atterdag i Aaret 1369³⁾ forlanger Raad af et hanseatisk Gesandtskab med Hensyn til atter at slaa Mynt i Danmark. Kong Valdemar opnaar dog ikke at føre Sagen igjennem, og først mange Aar senere gjenoptages Udmyntningen af Dronning Margrethe og Erik af Pommern.

I flere Henseender blev der en væsentlig Forskjel mellem det nye og det ældre Myntsysteem. Det største Fremskridt laa i, at der kom en fælles Myntværdi i alle Landsdelene

¹⁾ Cfr. Gaedechens, Hamb. Münz. u. Med. II. 161 o. F.

²⁾ Hvitfeldt, II. 889. — 1473 anmoder Kongen Hamborgs Raad om at faa Sølv udmyntet i Stadens Mynt. Londorp, Acta publ. Suppl. et contin. IV. 771.

³⁾ Sartorius, Geschichte der Hanse. II. 477.

i Modsætning til, at der tidligere i Skaane, Sjælland og Jylland blev slaaet forskjellig Mynt af ulige Værdi¹⁾. Forhen var endvidere Mynten blevet fornyet en Gang aarlig, saaledes at der ved Mikkelsdagstid udgik ny Mynt i de enkelte Landsdele, samtidig med at den ældre nedsattes i Værdi. Der fremkom herved efterhaanden en Mangfoldighed af forskellige Slags Mynter og Myntværdier, som nødvendigvis i mange Forhold maatte virke forstyrrende. Nu derimod blev Udmyntningen af den samme Mynt gjentaget Aar efter Aar, og dens oprindelige Værdi beholdtes i længere Tid uforandret. Med Hensyn til Myntens Inddeling fulgtes den lybske Myntregning, hvorefter Marken deltes i 16 Skillings, hver paa 12 Pennings. Medens man tidligere havde indskrænket sig til kun at udmynte Pennings og stundom halve Pennings, blev der nu efterhaanden foretaget Udmyntninger af enkelte Pennings, 2-Pennings, 3-Pennings, almindelig kaldede Engelske eller Sterlinge, 4-Pennings, Wittenpennings eller Hvide, 6-Pennings, ogsaa benævnte Søslinger eller Halvskillings, 9-Pennings eller Grosser og 12-Pennings eller Skillings. Disse Udmyntninger skulde nærmest svare til de tyske Pfennige, Blafferte, Dreilinge, Wittenpfennige, Sechslings og Schillinge.

Ihvorvel det nye Myntvæsen saaledes havde sine store Fortrin fremfor det ældre, opnaaede det dog ikke den fornødne Fasthed; og dette var hovedsagelig begrundet deri, at Myntværdien steg og sank, hvorved Tilliden til de nye Penge svækkedes. Navnlig under Erik af Pommern var Myntværdien i høi Grad foranderlig. Medens der under ham foretoges en saa slet Udmyntning, som muligt, nemlig af ren Kobbermynt, vare paa den anden Side hans Sterlinge meget gode Penge, som kunde holde sig saa længe i Omløb, at endnu i Aaret 1477 en Sum angives i »hvide Næstved Engelske«²⁾.

¹⁾ Cfr. Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1884. 219. 254.

²⁾ Knudsen, Dipl. Christierni I. 331.

Med Hensyn til Ordningen af den foreliggende Periode's Mynter har man et sikkert Grundlag i det historiske Materiale fra denne Tid, i samtidige Pengeangivelser, Optegnelser og Bestemmelser af meget forskjellig Beskaffenhed. Af stor Betydning for Undersøgelsen er det, at vore Myntforhold flere Gange, 1406, 1410, 1411 og 1418 omtales i Hanserecesserne, og ligeledes at den mellem Dronning Philippa og de fire forenede Hansestæder Aar 1424 om fælles Mynt sluttede Overenskomst fuldstændig er bevaret. Den store Udbredelse, Hansestædernes Mynt havde her i Danmark, bliver endvidere af største Betydning for Ordningen. I Mængde forekomme de i vore Myntfund fra dette Tidsrum's forskjellige Perioder, og da man af de bevarede Hanserecesser kjender adskillige af disse Mynters Alder¹⁾, bliver det derigjennem muligt at bestemme vore egne samtidige Mynters Alder med temmelig stor Nøiagtighed. Det tør imidlertid neppe betvivles, at vi endnu savne Kjendskab til flere af denne Periode's Mynttyper, og Grunden hertil maa hovedsagelig søges i disse Udmyntningers ringe Omfang. Aar 1847 fandtes det eneste kjendte Exemplar af den ældste Mynt fra Flensborg, og for faa Aar siden fremkom for første Gang vor ældste Mynt fra Næstved. Det ligger ikke heller saa langt tilbage i Tiden, at det første Exemplar blev bekjendt af »Dronning Philippas Mynt«²⁾.

I den følgende Udsigt over de i den Kgl. Mynt- og Medaille-Samlings Arkiv beskrevne Fund, som have Interesse for den chronologiske Ordning, vil det bemærkes, at Fundene falde i forskjellige Afdelinger. Den første, 1330 1340, betegnes væsentlig ved engelske Sterlinge og franske Tournoiser, hvortil senere nordtydske Brakteater slutte sig.

¹⁾ Saaledes kjendes hanseatiske Mynttyper fra Tiden for 1378, fra 1379, 1387, 1403 og 1410. Cfr. Gaedechens, Hamb. Münz. u. Med. II.

²⁾ Cfr. Kbhvns V. S. Skr. IX. 710. Luxdorph betvivler her (1765), at den nogensinde er udmyntet.

Disse blive i den følgende, 1350—1360, overveiende i Antal og optage stundom Fundene helt, hvorefter Wittenpfennige forekomme, først i ringere, men efterhaanden i større Antal. Omtrent ved Aar 1400 begynde Sechslinge og Dreilinge og c. Aar 1450 Schillinge at optræde i Fundene. Kun sjelden forekommer der Guldmynt i denne Periodes Fund, skjøndt der just paa denne Tid foretages store Udmyntninger i Guld i England, Frankrig og Tydskland. Dog maa fremhæves det betydelige Fund fra Slagelse i Aaret 1883, hvori fandtes 186 Guldmynter. Af de følgende 40 Fund vare 11 nedlagte i Bygningsgrunde.

1) Hornskov ved Flensborg. 1860.

Fundet bestod af 247 Mynter, deriblandt 5 franske Tournoser fra Philip IV (1285—1314) og Karl IV (1322—28) samt 220 engelske Sterlinge fra Henrik II—Edvard III (1154—1377). Nedlagt 1330—1340.

2) Kallundborg. 1857.

I en Bygningsgrund fandtes 18 Mynter; deraf vare 10 franske Tournoser fra Philip IV (1285—1314), 7 engelske Sterlinge fra Edvard I—III (1272—1377) og 1 Sterling fra Gualcher af Porcien (1303—1329). Nedlagt 1330—1340.

3) Almind. Brusk Herred. Jylland. 1845.

Ved Veiarbeide fandtes i den saakaldte »Alminde Hule« 59 Mynter, hvoriblandt 27 franske Tournoser, alle med Undtagelse af en, fra Philip IV (1285—1314) samt 29 engelske Sterlinge fra Edvard I—II (1272—1326). Den yngste Mynt var en Sterling fra Thomas de Bourlemont, Biskop i Toul (1330—1353). Nedlagt 1335—1340. Beskrevet i Antiqv. Tidsskr. 1846—1848. Pag. 58.

4) Gjedesby. I. Sønder Herred. Følster. 1856.

Nedlagte i en Malmgryde fandtes 2338 Mynter, deriblandt af engelske Sterlinge 2 fra Henrik III (1216—1272) og 170 fra Edvard I—III (1272—1377). I langt overveiende Antal vare hanseatiske Brakteater tilstede; fra Hamborg 1024, fra Lybek, Meklenborg og Brandenburg 897

og fra Lyneborg 405. Fra Sverige fandtes i et enkelt Expl. Brakteaten med O mellem to Kroner. Blandt de yngste Mynter var en fra Grev Vilhelm af Namur (1337—1391). Nedlagt 1340—1350.

5) Nykjøbing. Falster. I. 1859.

I en Bygningsgrund fandtes nedlagt i en Lerpotte 1188 Mynter, deriblandt 1 skotsk Mynt og 22 engelske Sterlinge fra Edvard I (1272—1307), en Mynt fra Thomas de Bourlemont, Biskop i Toul (1330—1353), en flandersk Mynt og 6 danske Borgerkrigsmynter. Desuden indeholdt Fundet 1163 tyske Brakteater, hvoraf 300 vare fra Hamborg, 87 fra Lyneborg, 16 fra Lybek eller Brandenburg og 760 fra Meklenborg. Nedlagt 1340—1350.

6) Hyrup. Bjerge Herred. Jylland. 1872.

Ved Draingravning fandtes i et Lerkar 3 engelske Sterlinge fra Edvard I—II (1272—1326) samt 2317 nordtyske Brakteater. Af holstenske vare 2 med Kiels Vaaben og 46 med Neldeblad. Fra Lybek forekom 43, deraf 14 med modvendt kronet Hoved, fra Hamborg 1498 (iberegnet nogle fra Oldeslohe), fra Lyneborg 142 og fra Meklenborg 478. Nedlagt 1340—1350.

7) Nykjøbing. Falster. II. 1884.

I en Bygningsgrund fandtes nedlagt i en Pose 3 engelske Sterlinge fra Edvard II (1307—1326) samt 726 hele og 681 overklippede nordtyske Brakteater. Af de hele fandtes fra Hamborg 484, fra Lybek 82, deraf 72 med kronet Hoved, og fra Lyneborg 55. Nedlagt 1340—1350.

8) Knudsby. Baarse Herred. Sjælland. 1843.

Ved Brøndgravning fandtes 166 Mynter, deriblandt 6 franske Tournoser fra Philip IV (1285—1314) og 31 engelske Sterlinge fra Henrik III og Edvard I—II (1216—1326). Tillige indeholdt Fundet en stor Del overbrudte og 126 hele Brakteater, hvoraf 76 fra Hamborg og 44 fra Lybek, alle med modvendt, kronet Hoved. Nedlagt 1340—1350.

9) Langesø. Skouby Herred. Fyen. 1802.

Fundet bestod af 25 engelske Sterlinge fra »de første Edvarde«, sandsynligvis fra Tidsrummet 1272—1377, samt c. 2500 »tydske« Brakteater. Den Kgl. Mynt- og Medaille-Samling udtog 17 Brakteater, alle fra Hansestæderne, og derimellem 1 fra Lybek med modvendt, kronet Hoved. Nedlagt 1340—1350.

10) Maglemose. Møenbo Herred. Møen. 1859.

Fundet indeholdt 88 Brakteater, blandt hvilke fandtes fra Hamborg 30, fra Lyneborg 15 og fra Meklenborg 36. Nedlagt 1350—1360.

11) Hornumkjær. Bjerge Herred. Jylland. 1865.

Blandt de 71 Brakteater, hvoraf Fundet bestod, vare 42 fra Hamborg og 18 fra Meklenborg. Nedlagt 1350—1360.

12) Lyngby. Alsted Herred. Sjælland. 1885.

Nedlagt i et Lerkar fandtes 34 Brakteater, nemlig fra Hamborg 18, fra Lybek 14 med modvendt, kronet Hoved og fra Lyneborg 2. Nedlagt 1350—1360.

13) Tved. Sunds Herred. Fyen. 1845.

Paa Marken fandtes nedgjemt i en Lerkrukke 1821 hele og 42 overklippede Brakteater, alle nordtydske. Af holstenske forekom 29, deraf fra Oldeslohe 9; fra Hamborg 979, fra Lybek 114, deraf 60 med kronet Hoved, fra Lyneborg 244, fra Wismar 249 og fra Meklenborg 76. Nedlagt 1350—1360. Beskrevet i Antiqv. Tidsskr. 1846—1848. Pag. 60.

14) Eltang. Brusk Herred. Jylland. 1870.

Tilligemed fem smaa Sølvprydelser fandtes 16 engelske Sterlinge fra Edvard II (1307—1326), nogle nederlandske Mynter, 21 Wittenpfennige fra Stralsund, Wismar og Hamborg samt 44 meklenborgske Brakteater. Nedlagt 1360—1370.

15) Slaagaardshuse. Stevns Herred. Sjælland. 1879.

Ved Grøftegravning fandtes en Malmgryde, hvori laa 22 Wittenpfennige fra Lybek og 2 fra Stralsund samt

3101 hele og 240 halve nordtyske Brakteater. Af disse vare fra Kiel 2, fra Oldeslohe 119, med holstensk Neldeblad 44 $\frac{1}{2}$, fra Lybek 38, deraf 16 med kronet Hoved, fra Hamborg 1623 hele og 26 halve, fra Wismar og Meklenborg tilsammen 542 hele og 4 halve, samt fra Lyneborg 115 $\frac{1}{2}$. Nedlagt 1360—1370.

16. Olsker. Nørre Herred. Bornholm. 1864.

Sammen med en Sølvske fandtes 223 tyske Mynter, hvoraf dog 134 vare forslidte. 60 vare Brakteater, deriblandt 1 fra Kiel, 1 fra Oldeslohe og 1 med Neldeblad, 3 lybske med kronet Hoved, 15 hamborgske og 16 meklenborgske. Ligesom flere andre Myntfund fra Bornholm er dette af et noget blandet Indhold og frembyder mindre Interesse. Nedlagt 1380—1385.

17) Slagelse. 1883.

I en Bygningsgrund fandtes liggende paa en itubrudt Teglsten en stor Del Guld- og Sølvager, 4 Sølvbarrer samt 186 Guld- og 269 Sølvmynter. Guldmynterne bestode af 37 franske Gulddalere fra Philip VI af Valois (1328—1350) samt ungarske og tyske Gylden, deriblandt fra Lybek 144. Af Sølvmynter fandtes 207 franske Tournoser fra Ludvig IX—Philip VI (1226—1350) samt 52 engelske Sterlinge og Groter fra Edvard I—III (1272—1377). Den yngste Mynt var en Tournose fra Vilhelm af Berg som Hertug (1380—1408), hvorefter det maa antages, at Fundet er nedlagt c. 1385. Af Sølvmynterne vare mange stærkt beklippede og forslidte. Metalværdien af dette interessante Fund beløb sig til 1751 Kroner for Guldmynterne, 119 Kroner for Sølvmynterne og 371 Kroner for Værdisagerne og Barrerne.

18) Østermaria. Østre Herred. Bornholm. 1859.

Fundet indeholdt foruden en Del Brudstykker 149 nordtyske Mynter, nemlig 46 Wittenpfennige, hvoraf 25 fra Lybek, og 103 Brakteater, deriblandt fra Hamborg 67, fra Meklenborg 27 og fra Holsten 3, deraf 1 fra Kiel med en Baad under Neldebladet. Nedlagt c. 1390.

19) Roneklint. Baarse Herred. Sjælland. 1863.

Ved at rydde et Møddingested fandtes nedlagt i en Krukke 503 Mynter, hvoriblandt en svensk Ørtug fra Kong Albrekt (1363—1395) og 5 engelske Sterlinge fra Edvard II—III (1307—1377). Resten bestod af Wittenpfennige; fra Kiel 5, Hamborg 61, Lybek 90, Rostock 100, Stralsund 188 og fra Wismar 53. Nedlagt c. 1390.

20) Vaalse. Nørre Herred. Falster. 1801.

Nedlagt i et Tinbæger fandtes 988 Mynter, hvoraf 56 udtoges for den Kgl. Mynt- og Medaille-Samling. Blandt de udtagne var 1 svensk fra Albrekt (1363—1395) og 2 fra Didrich II, Biskop af Dorpat (1378—1400). Resten var udelukkende Wittenpfennige, deriblandt 2 fra Kiel. Sandsynligvis nedlagt 1390—1400. Beskrevet i Skand. Museum. 1800. 4 H. Pag. 164.

21) Basnæs. Vester Flakkebjerg Herred. Sjælland. 1837.

Ved Gravning fandtes Rester af en Tinkande og 1169 Mynter. Af danske indeholdt Fundet 2 Firepenninge fra Ribe og 2 fra Flensborg. Resten var udelukkende Wittenpfennige, deriblandt fra Hamborg 62, Lybek 27, Lyneborg 65, Wismar 122, Rostock 332 og fra Stralsund 448. Af holstenske fandtes fra Kiel 2 og fra Oldeslohe 1. Nedlagt mod Slutningen af det 14de Aarhundrede.

22) Aarhus. 1846.

I en Bygningsgrund fandtes 89 Mynter. Heraf vare 9 engelske Sterlinge fra Edvard I—III (1272—1377) og Resten hanseatisk Mynt, mest Wittenpfennige og Brakteater. Fra Stralsund fandtes 29 Wittenpfennige og fra Lybek ialt 27 Mynter, deriblandt en Sechsling og en Dreiling med den dobbelte Ørn i Skjold paa Adv. og Rev., noget ældre end de ifølge Myntforeningen 1403 af lignende Typ udmyntede Wittenpfennige. Af lybske Brakteater vare 9 med kronet Hoved. Nedlagt c. 1400.

23) Allinggaard. Hids Herred. Jylland. 1840.

Fundet indeholdt af danske Mynter 1 Firepenning fra Ribe og 15 fra Flensborg. Resten var nordtydsk Mynt, ialt 55 Stk., deriblandt fra Kiel 6, Hamborg 8, Lybek 5, Rostock 8, Stralsund 8 og fra Wismar 13. 2 lybske Sechslinge med Vaabenskjold paa Adv. og Rev. høre til de yngste Mynter i Fundet. Nedlagt c. 1400.

24) Kallerup. Arts Herred. Sjælland. 1849.

I et Lerkar var nedlagt 547 Mynter, deriblandt 195 hele og 80 halve Brakteater. Fra Flensborg fandtes 3 Firepenninge og 1 Topenning, fra Oldeslohe 1 Wittenpfennig og 43 Blafferte og fra Kiel 1 Wittenpfennig og 2 Blafferte. Endvidere indeholdt Fundet 8 franske Tournoser fra Philip IV (1285—1314) og 1 Mynt fra Thomas de Bourlemont, Biskop af Toul (1330—1353). Resten var mest nordtydsk Mynt, deriblandt alle Brakteaterne; fra Hamborg 108, Lybek 78, hvoraf 12 Brakteater med kronet Hoved, Lyneborg 24, Parchim 26, Rostock 21, Stralsund 42, Wismar 104 og fra Meklenborg 69. Til de yngste Mynter i Fundet høre 4 Sechslinge og 3 Dreilinge fra Lybek, med Vaabenskjold paa Adv. og Rev. og udmyntede før Myntforeningen af 1403. Nedlagt c. 1400. Beskrevet i Antiquarisk Tidsskr. 1849—1851. Pag. 128.

25) Gjedesby. II. Sønder Herred. Falster. 1881.

Fundet optoges paa Kirkegaarden ved Resterne af et Lig og indeholdt 1 Topenning fra Flensborg samt 19 hanseatiske Mynter. Nedlagt c. 1400.

26) Kalby. Hammer Herred. Sjælland. 1858.

I et Krus med Tinlaag fandtes nedlagt c. 3736 Mynter, hvoraf c. 1244 vare Brakteater. Af danske Mynter indeholdt Fundet 2 Firepenninge fra Ribe og fra Flensborg 2 Firepenninge, en Topenning samt en Trepennig med Vaabenskjold paa Adv. og Rev. Med Undtagelse af to engelske Sterlinge fra Edvard III (1326—1377) var Resten nordtydsk Mynt. Fra Oldeslohe fandtes 2 Wittenpfennige og 2 Blafferte og af

anden holstensk Mynt 31 Brakteater med Neldeblad. I størst Antal fandtes: Fra Hamborg 1144, hvoraf c. 1040 Brakteater, fra Lybek 483, hvoraf 25 Brakteater (5 med kronet Hoved), fra Rostock 397, Stralsund 960, Wismar 386 og fra Meklenborg c. 100 Brakteater. De yngste Mynter vare Dreilinge fra Lybek og Lyneborg, udmyntede før 1403. Nedlagt i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede.

27) Viborg. 1847.

Under Gulvet i Latinskolens Gymnastiksal fandtes 150 Mynter, deriblandt fra Flensborg den ældste Firepenning, 2 af den senere Typ, 4 Trepennige med Vaabenskjold paa Adv. og Rev. samt 1 Topenning. Af holstensk Mynt fandtes 1 Wittenpfennig fra Oldeslohe. I størst Antal vare tilstede: Fra Lybek 20, Rostock 16, Stralsund 47 og fra Wismar 16. De yngste Mynter vare fra Lybek, Lyneborg og Rostock, udmyntede før Myntforeningen af 1403. Nedlagt i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede. Destoværre blev dette interessante Fund ikke optaget fuldstændig. Beskrevet i Antiqu. Tidsskr. 1846—1848. Pag. 227.

28) Ruhwinkel ved Bornhoved. Holsten. 1837.

Ved Gravning fandtes 6832 Mynter, hvoraf 5 vare Brakteater. De vare alle tyske undtagen 1 Firepenning fra Ribe og 3 Trepennige fra Flensborg. Fra Hamborg fandtes 926, Lybek 3992, Lyneborg 262, Rostock 265, Stralsund 428 og fra Wismar 878. De yngste vare fra Lybek (69 Sechslinge og 2427 Dreilinge), Lyneborg, Wismar og Rostock, med Vaabenskjold paa Adv. og Rev. Der fandtes ingen af de Aar 1403 udmyntede Wittenpfennige. Nedlagt i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede. Beskrevet af C. J. Thomsen i 4ter Bericht der Schlesw. Holstein. Lauenb. Gesellschaft. Januar 1839. Pag. 49.

29) Tinning. Sabro Herred. Jylland. 1883.

Fundet bestod af 160 hanseatiske Mynter, alle Wittenpfennige undtagen to lybske Dreilinge. Fra Stralsund fandtes 76 og fra Rostock 41. De yngste Mynter vare 5 Witten-

pfennige fra Stralsund, udmyntede ifølge Myntforeningen af 1403. Nedlagt c. Aar 1405.

30) Meelløse. Strø Herred. Sjælland. 1866.

I et glasseret Lerkar laa nedgjemt 184 Mynter, deriblandt fra Erik af Pommern 5 Sterlinge fra Lund, 120 fra Næstved og 35 Brakteater med Krone. Resten var nordtydsk Mynt, mest Wittenpfennige, hvoraf 13 fra Stralsund. Fundet indeholdt ingen af de ifølge Myntforeningen af 1410 slagne Mynter med et stort Kors, som deler Omskriften paa Reversen. Det maa være nedlagt mellem 1406 og 1410.

31) Maarum. Holbo Herred. Sjælland. 1813.

Af et Fund af Mynter, hvis Antal ikke kjendes, udtoges 45 for den Kgl. Mynt- og Medaille-Samling. Heriblandt vare 2 Næstved-Sterlinge fra Erik af Pommern og 2 Topenninge fra Flensborg. Af holstensk Mynt fandtes 5 Blafferte fra Oldeslohe. Resten var næsten udelukkende hanseatiske Wittenpfennige og Blafferte, udmyntede før Myntforeningen af 1410. Sandsynligvis nedlagt mellem 1406 og 1410.

32) Aakjær. Hads Herred. Jylland. 1849.

Ved Hovedbygningen fandtes 35 Mynter, deriblandt fra Erik af Pommern 1 Brakteat med Krone og 15 Sterlinge fra Næstved. Resten bestod af Wittenpfennige og 4 Blafferte, som dog ikke ere nærmere beskrevne. Nedlagt efter 1406.

33) Svendborg. 1885.

I en Bygningsgrund fandtes nedlagt i en Metalgryde, foruden 8 Sølvbarrer, 51 Guld- og 3779 Sølvmynter. Guldmynterne, som laa i en lille flad Træskaal, vare engelske, tyske og nederlandske. Blandt Sølvmynterne vare fra Erik af Pommern 1971 Sterlinge fra Lund og 1779 fra Næstved samt 4 svenske Halvørtuger fra Åbo. Resten var tydsk. De yngste Mynter vare 4 Guldgylden fra Didrich II, Ærkebiskop af Köln (1414—1463). Nedlagt 1416—1420.

34) Ubekjendt Findested. 1857.

Dette lille Fund har Interesse derved, at det indeholdt

1 Exemplar af den saakaldte »Dronning Philippas Mynt«, hvoraf et andet Exemplar Aar 1847 var fundet paa Refsnæs ved Kallundborg (Antiqv. Tidsskr. 1846—1848. Pag. 228). Iøvrigt bestod Fundet af 8 nordtydske Brakteater, deriblandt fra Lybek 3 med kronet Hoved. Nedlagt efter Aar 1425.

35) Ølstykke. Ølstykke Herred. Sjælland. 1867.

I Grunden af Kirketaarnet fandtes fra Erik af Pommern 1 Sterling fra Lund og 203 Kobbermynter fra Lund og Næstved, uoplyst, hvormange af hver Slags. Nedlagt efter 1424.

36) Hals. Kjær Herred. Jylland. 1870.

Paa Kirkegaarden fandtes 29 Mynter, hvoriblandt 21 af Erik af Pommerns Nipenninge fra Gurre. Resten var tysk Mynt, 2 Guldgylden og 6 Sølvmynter, hvoraf 2 fra Henning af Scharfenberg, Ærkebiskop af Riga (1424—1448). Nedlagt 1435—1440.

37) Vesterby. Fejø. 1876.

Fundet bestod kun af Erik af Pommerns Nipenninge, 7 fra Gurre og 2 fra Lund. Nedlagt 1435—1440.

38) Korsør. 1856.

I en Bygningsgrund fandtes fra Erik af Pommern 30 Brakteater med Krone, 1 Sterling fra Næstved, 3 Brakteater med Lebard og Kløverblad forneden samt 46 Nipenninge fra Gurre, mange meget forslidte. Fundet, som endvidere indeholdt 6 tyske Brakteater, er nedlagt 1435—1440.

39) Oevelgönne ved Eutin. Holsten. 1845.

Fundet bestod af 842 Mynter, hvoriblandt 1 dansk Skilling fra Interregnet Aar 1448. Resten var tysk Mynt, hvoraf den største Del vare hanseatiske Schillinge, Sechslinge og Brakteater samt en enkelt Wittenpfennig. I størst Antal fandtes: Fra Hamborg 132, Lybek 323, Lyneborg 138, Wismar 160 og Meklenborg 86. Nedlagt 1450—1460. Beskrevet i Antiqv. Tidsskr. 1846—1848. Pag. 62.

40) Horsens. 1871.

I en Bygningsgrund fandtes 531 Mynter. Danske vare: Fra Erik af Pommern 1 Brakteat med Krone og 2

med Lebard; fra Christopher af Bayern 1 Skilling, 1 sjelden Sterling fra Malmø med Krone paa Adversen samt 38 almindelige Korshvide fra Malmø; endvidere fra Interregnet 1448 1 Skilling og fra Christiørn I 53 Korshvide fra Malmø. Resten af Fundet bestod af nordtyske Brakteater, hvoraf 427 vare fra Meklenborg. Nedlagt 1450—1460.

Flensborg.

Under den daværende stærke Paavirkning fra tysk Side er det ganske naturligt, at Udmyntningen i Danmark først gjenoptages i de sydlige, nærmest Tydskland liggende Landsdele. I Hertugdømmet Sønderjylland havde der gennem Aarhundreder været slaaet Mynt i Staden Slesvig; men Myntstedet var blevet nedlagt ved Aaret 1336¹⁾, og da senere paa et ukjendt Tidspunkt Udmyntningen i Hertugdømmet gjenoptoges, blev den overflyttet til Flensborg. Af de herfra udgaaede Mynters Omskrift ses det, at Staden selv har forestaaet Udmyntningen, ligesom det tidligere var Tilfældet i Slesvig. Det maa antages, at der har været en nøie Forbindelse mellem de sønderjydske og de holstenske Myntsteder, da deres Udmyntninger vise en stor Ensartethed. Og den maa allerede tidlig have været tilstede; thi i Aaret 1369 klagede Hansestæderne over den slette Mynt, som blev slaaet i Flensborg, Kiel og Itzehoe, og udstedte Forbud mod Brugen deraf²⁾).

Hvorledes denne mindre gode Mynt fra Flensborg har været, lader sig ikke paavise, og det kan end ikke afgjøres,

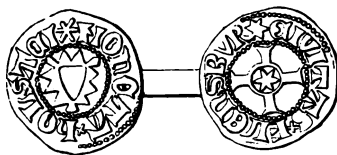
1) Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1884. 244. — 1335 var der ogsaa et Myntsted i Aabenraa. Sammesteds 245.

2) Hanserecesse 1256—1430. I. 449.

hvorvidt der paa denne Tid er udmyntet tosidig Mynt eller kun Brakteater i Hertugdømmet Sønderjylland og i Holsten.

Efter den sønderjydske Hertug Henriks Død i Aaret 1375 tiltog de holstenske Grever sig Magten i Hertugdømmet, og Dronning Margrethe blev senere, Aar 1386, nødt til at tilstaa dem denne Besiddelse som et arveligt og udeleligt Lehn. Udmyntningen viser derefter en nær Tilslutning til Hamborgs og Lybeks Mynt, og de samme Bestemmelser med Hensyn til fælles Myntpræg og Værdi, som disse Stæder vedtog i Forening med enkelte andre Hansestæder, bleve ogsaa fulgte ved Myntstederne i Sønderjylland og Holsten.

Fig. 1.

Firepenning (Wittenpenning). V. 1,27 Gr.

Adv. I Midten det holstenske Neldeblad. Rev. Indenfor Omskriften et Kors; i Midten en Ring, hvori en Stjerne.

Adv. *NORETA × HOLSACI Rev. *CIVITAS × FLERSBVR

Viborg 1.

Saa vel Omskriften som Neldebladet vise, at denne Mynt, den ældste kjendte fra Flensborg, er slaaet, efterat de holstenske Grever Aar 1375 havde sat sig fast i Sønderjylland. Myntens Alder kan nærmere bestemmes ved dens Overensstemmelse med den fælles Typ, som Lybek, Hamborg og Wismar vedtog Aar 1379¹⁾; den er sikkert udmyntet i en nær Tid derefter, altsaa forinden Greverne endnu vare i anerkjendt Besiddelse af Hertugdømmet. Mynten kjendes kun i et Exemplar, som fremkom i Viborg F. i Aaret 1847.

¹⁾ Gaedechens, Hamb. Münz. u. Med. II. 170. Grautoff, Schr. III. 176.

Fig. 2.

Firepenning (Wittenpenning). V. 1,25 Gr

Adv. I Midten det slesvigske Vaabenskjold, omgivet af sex Buer. Rev. Indenfor Omskriften et Kors; i Midten et aabent Korsblad, hvori et Punkt.

Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS * FLERSBVRG'
Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS * FLERSBVRG
Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS * FLERSBVRG
Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS * FLERSBVRG
Adv. + MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. + CIVITAS * FLERSBVRG'
Adv. + MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. + CIVITAS * FLERSBVRG'
Adv. * MORETA : HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS : FLERSBVR +

Basnæs 2. Allinggaard 15. Kallerup 3. Kalby 2. Viborg 2. Ruhwinkel 40.

Fig. 3.

Topenning. V. 0,38 Gr.

Adv. I Midten de to slesvigske Løver. Rev. Typ som Firepenning.

Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. + CIVITAS * FLERSBVRG
Adv. * MORETA * HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS * FLERSBVRG
Adv. * MORETA : HOLSASCIÆ	Rev. * CIVITAS : FLERSBVRG

Kallerup 1. Gjedesby 1. Kalby 1. Viborg 1. Maarum 2.

Formentlig i Tiden 1388—1395 blev der i Flensborg udmyntet Firepenninge og Topenninge af samme Typ (Fig. 3 og 4). Disse slutte sig nøie til Lybeks Udmyntninger fra Perioden efter 1387, i hvilket Aar Staden paa Grund af en Strid med Wismar ikke havde fornyet Myntforeningen med Hamborg,

Wismar og Lyneborg¹⁾). Det er imidlertid ikke oplyst, hvorvidt Udmyntningen i Flensborg er foretaget ifølge Overenskomst med Lybek og samtidig med den lybske, eller om den er en lidt senere Efterligning af denne. Det første er dog det sandsynligste, da der ogsaa fra Kiel findes Mynter af samme Typ, og da denne Fællesudmyntning i Hertugdømmerne har været meget betydelig. Det ældste Fund, Basnæs F., hvori disse Mynter fra Flensborg forekomme, er nedlagt i Slutningen af det 14de Aarhundrede.

Fig. 4.

Trepennig. V. O.⁸⁴.

Adv. Det slesvigske Vaabenskjold. Rev. som Adv.

Adv. *HORETA . HOLSASCIÆ Rev. *CIVITAS : FLENSBVRG

Adv. *MORETA hOLT3ACIÆ Tre Punkter over Vaabenskjoldet.
Rev. *CIVITAS FLENSBVRG6EN Som Adv.

Adv. *MORCA hOLT3ACIÆ Som foregaaende. Rev. *CIVITAS
FLENSBVRG6EN Som Adv.

Adv. *MORETA hOLT3ACIÆ Som foregaaende. Rev. *CIVITAS
FLENSBVRG6 Som Adv.

Kalby 1. Viborg 4. Ruhwinkel 8.

I vore Fund fra Begyndelsen af det 15de Aarhundrede forekomme hyppig Sechslinge og Dreilinge fra flere Hansestæder, navnlig fra Lybek, med Stadens Vaabenskjold paa Advers og Revers. Udmyntningen af disse ligger umiddelbart før Udmyntningen af de noget lignende Wittenpfennige, ligeledes med samme Advers og Revers, som slaaes i Lybek, Hamborg, Wismar og Lyneborg ifølge disse Stæders Myntforening

¹⁾ Gaedechens, Hamb. Münz. u. Med. II. 171.

med Rostock og Stralsund den 6te Februar 1403¹⁾. Den her omhandlede flensborgske Trepénning (Fig. 4), staar i alle Henseender de nævnte tyske Dreilinge saa nær, at den utvivlsomt maa være samtidig med eller kun lidt yngre end disse. Den forekommer første Gang i det c. 1400 nedlagte Kalby F. Denne Trepénning er den yngste kjendte Mynt fra Flensborg, og vi savne Oplysning om, hvorvidt her overhovedet er foretaget senere Udmyntninger. Den Omstændighed, at der ikke heller kjendes yngre holstenske Mynter fra denne Periode, taler for, at de holstenske Grever have standset Udmyntningerne i Hertugdømmerne, og at de muligvis atter udelukkende have benyttet Mynt fra Hamborg.

Dronning Margrethe, 1387—1412

og

Erik af Pommern, 1396—1439; død 1459.

Fig. 5.

Firepenning (Wittenpenning) fra Ribe. V. 1 ss Gr.

Adv. I Midten en kronet, gaaende Løve. Rev. Indenfor Omskriften et Kors med en Løve i hver Vinkel.

Adv. * CIVITAS : RENGNI	Rev. * MORETA : RIPERS
Adv. * CIVITAS * RENGNI	Rev. * MORETA : RIPERS
Adv. * CIVITAS : RENGNI	Rev. * MORETA * RIPERS
Adv. * CIVITAS * IN : REGRO	Rev. * MORETA : RIPERS
Adv. * CIVITAS : IN : REGRO	Rev. * MORETA : RIPERS * :

Basnæs 2. Allinggaard 1. Kalby 2. Ruhwinkel 1.

¹⁾ Gaedechens, Hamb. Münz. u. Med. II. 171.

Medens Udmyntningerne i Flensborg ere i fuld Gang, bringes ogsaa det nærmest liggende, gamle Myntsted i Ribe i Virksomhed, og herfra udgaar nu en Firepenning (Fig. 5), som ved sin hele Beskaffenhed tydelig slutter sig til de sydligere Udmyntninger. Indtil Aar 1336, da Ribe Mynt blev nedlagt, havde Myntretten her tilhørt Kronen og Stadens Biskop i Forening; men med Udmyntningens Gjenoptagelse indtræder det forandrede Forhold, at Myntretten overdrages til Staden selv, ligesom det var Tilfældet i Flensborg og tidligere havde været i Slesvig. At Forholdet ogsaa har været saaledes i Ribe paa denne Tid, fremgaar af Myntens Omskrift med Stadens Navn og uden Kongens. Firepenningen fra Ribe viser navnlig stor Lighed med en lyneborgsk Mynttyp fra Tiden 1360—1378, og da det ældste Fund (Basnæs F.), hvori den forekommer, er fra Slutningen af det 14de Aarhundrede, maa Udmyntningen sandsynligvis have fundet Sted i Tiden 1380—1390. Fra denne Periode kjendes ikke andre Ribe-Mynter end denne Firepenning, og det maa derfor antages, at Udmyntningen snart atter er standset. Senere gjenoptages Udmyntningen i Staden under Kong Frederik I.

Det er kun yderst sparsomme Meddelelser, hin Tids Aktstykker bringe om vore Myntforhold. I et Diplom omtrent fra Slutningen af Olufs Regjering¹⁾ omtales, at Kantsleren har 100 nye Mark af hver Udmyntning; men dette kan ligesaa godt sigte til et gjængs Forhold fra tidligere Tid som til Udmyntninger paa det daværende Tidspunkt. I Aaret 1392²⁾ omtales derimod i Jylland en Sum af 40 Mark danske, hvilket viser, at der har fundet Udmyntning Sted ved dette Tidspunkt, muligvis just af de her omtalte Firepenninge fra Ribe. Udmyntningerne af disse have sikkert havt et

¹⁾ Geheime-Arkivets Aarsberetn. V. 52.

²⁾ Becker, Arkivreg. II. 228.

betydeligt Omfang¹⁾, men synes dog ikke at have været tilstrækkelig store til Landets Forsyning; thi Aar 1396 paa-lægger Dronning Margrethe paa Grund af Rigets Mangel paa Mynt Befolkningen en Skat, for deraf at lade slaa ny Mynt. I Forordningen for Nørre-Jylland, dateret Viborg d. 24de Januar 1396²⁾, hedder det: »Item at thy at vy haffue hørt, at hær i alle landæ er vanskæ om mynth, at han er ey i landen, tha haffue the i alle landæ iætt oss een hielpp till then mynt: oc haffue the iætt oss her i landet viii. gl. (gr.) aff huert hws nw at mydfastæ, iiij. gl. (gr.) at sanctæ morthens dagh om notørth er at kræffwæ them. Thy bede vy ether at i ladæ huær i syn stadh aff synæ vornedæ komme tisse viii. gl. (gr.) vth aff huert hws ynnen mydfastæ: oc huer biscopp aff syt biscopts døm, oc fogede met hanum ladhæ schriffue them oc tagæ them vpp po Koningens veynæ oc vore.« Dette Paabud af 8 Grot, hvormed menes franske Gros Tournois eller Tournoser, af hvert Hus, synes dog ikke at have ført til noget Resultat, og Aarhundredet udløber, uden at der viser sig noget Tegn til Virksomhed i Rigets Myntsteder.

Fig. 6.

Firepenning (Wittenpenning) fra Næstved. V. 1.¹⁵ Gr.

Adv. I. Midten en Krone. Rev. Indenfor Omskriften en Bispestav, som forneden deler Omskriften.

Adv. * ERICVS : REX : D : S : N Rev. • MONETA | NESTVEDÆ

¹⁾ Mynten er foruden i de beskrevne Fund forekommet i et Fund fra Lybek (Sallet's Zeitschr. VII. 1880. 194) og i et fra Gardlegen i Brandenburg i 2 Expl. (Köhnes Zeitschr. 1851. 231).

²⁾ Kofoed-Ancher, Lovhist. II. 560. Den trykte Text har »gl.«; maa læses: »gr.« Cfr. Hvitfeldt, I. 607. Her skrives »Grot«.

Kronens nye Udmyntninger i Danmark omtales første Gang i et Aktstykke fra October 1402¹⁾, hvori omhandles et Laan »in triginta duabus marcis argenti in alba moneta legali Syalandie et datiua et non alio rerum valore«. Udmyntningen har saaledes været gjenoptaget ved Aarhundredets Begyndelse. Den i Aktstykket nævnte sjællandske Mynt har sikkert været en Firepenning (Wittenpenning), da den benævnes »moneta alba« uden Tilføielse af »concava«, hvormed ofte de hule Penninge findes nærmere betegnede. Forskjellige Omstændigheder tale for at henhøre Kong Eriks eneste kjendte Firepenning²⁾ (Fig. 6) fra Næstved til dette Tidspunkt. Man ser strax, at der er et nært Slægtskab mellem denne Mynt og den faa Aar senere udmyntede Trepennning eller Sterling; den hele tekniske Udførelse, navnlig af Kronen, er saa ens paa de to Mynter, at de maa være næsten samtidige. Firepenningen er imidlertid den ældste, da Udmyntningen af Mynter til denne Værdi, saavel i Tydskland som i Danmark, er den ældre og gaar forud for Udmyntningen af Sexpenninge og Trepenninge. De danske Sterlinge udmyntes fra c. Aar 1405 i en lang Aarrække, uden at der kan spores nogen Afbrydelse, og da Myntstedet i Næstved i nogle Aar før den Tid har været i Virksomhed³⁾, er den her omtalte Wittenpenning utvivlsomt udgaaet herfra før Aar 1405. Kongen fører paa Mynten Titel af Danmarks, Sveriges og Norges Konge, og Udmyntningen er altsaa yngre end Rigernes Forening 1397, nærmest fra Tiden 1400—1402. Firepenningen fra Næstved er ikke forekommet i noget Fund. Den kjendes kun i et Exemplar, som Aar 1874 kom til den kgl. Mynt- og Medaille-Samling.

¹⁾ Langebek, Dipl.

²⁾ Det i den kgl. Myntsamling værende eneste kjendte Expl. veier 1,15 Gr., men det er noget beskadiget i Randen og har oprindelig veiet c. 1,25 Gr.

³⁾ Sjællandsk Mynt omtales Aar 1402. Se ovenfor.

Af stor Interesse er det, at der paa Mynten er fremstillet en Bispestav, da dette er et uomtvisteligt Bevis for, at Roskilde Biskop, selv efterat Myntstedet var overflyttet til Næstved fra Roskilde, har beholdt en Trediedel af den sjællandske Udmyntning, hvilken Rettighed havde tilhørt Biskopperne siden Knud den Helliges Tid. I en Fortegnelse over Roskilde Bispestols Indtægter, hvilket Aktstykkets Alder angives til c. 1370¹⁾, men som efter de numismatiske Forhold at dømme maa være mindst 30 Aar yngre, omtales Biskoppens Part i Mynten og ligeledes den Bispestolen tilhørende Myntgaard i Næstved²⁾. Men senere nævnes ikke Biskoppens Myntret, og mærkeligt nok findes der ikke nogen bestemt Udtalelse om Kronens Inddragelse hverken af denne eller af Lunds Ærkebiskops Myntret, som var blevet fornyet Aar 1376³⁾; dette vigtige Punkt er fuldstændig forbigaaet i Historien. Tidspunktet herfor synes imidlertid at have været i Begyndelsen af det 15de Aarhundrede, kort Tid efter Næstved-Firepenningens Tilblivelse; Sterlingene og de senere Udmyntninger saavel fra Sjælland som fra Skaane bære nemlig intetsomhelst Mærke, som kan hentyde paa den geistlige Indflydelse, og det gode Forhold mellem Dronning Margrethe og Geistligheden synes at indeholde de heldigste Betingelser for den nye Ordning. Sandsynligheden taler stærkt for, at den kloge, i sine Gaver til Kirken saa rundhaandede Dronning, mod Godtgjørelse i Jord og Eiendom kan have bevæget den ligeoverfor Kongemagten ikke længere umedgjørliche, geistlige Magt til at afstaa sin Myntret, som oprindelig var skjænket den af Kronen, og at en Afløsning af det gamle Forhold saaledes kan være gaaet stille og ubemærket hen. Det var neppe løbet saa fredelig af, hvis Erik af Pommern paa egen Haand skulde have ordnet Sagen. Firepenningen fra Næstved er den sidste kjendte Mynt, i hvis Udmyntning Biskoppen har havt Del, og det er her-

1) Script. R. D. VII. 1. — 2) Sammest. VII. 68. 71.

3) Hvitfeldt, I. 564.

efter sandsynligt, at Geistlighedens Myntret er blevet ind-draget i Aarene 1402—1405.

Firepenningen fra Næstved er af ret god Gehalt. Muligvis er den blevet efterfulgt af en ringere Udmyntning; thi i Aaret 1403 omtales, at Dronning Margrethe ikke vil tage den danske Mynt tilbage til fuld Værdi¹⁾. Dette oplyses yderligere af en Hansereces fra 1404, ifølge hvilken man har vedtaget i Anledning af »den Mynt, som Fru Dronningen og Hendes lade slaa og udgive og ikke ville tage igjen — alvorlig og indtrængende at tale og forhandle med hende derom«²⁾. Den Omstændighed, at Margrethe ikke vil modtage sin egen Mynt, taler unegtelig ikke til Fordel for den. Muligvis sigtes her til en endnu ukjendt Udmyntning, da det ikke kan være Sterlingen, der omtales saaledes.

»Mester Gherd, muntmester to Nestwede« omtales i Aaret 1407³⁾. Den store Lighed mellem Firepenningen fra Næstved og Sterlingene herfra og fra Lund gjør det utvivlsomt, at han har forestaaet Udmyntningen fra dens Gjenoptagelse ved begge Myntsteder. I Lund omtales han Aar 1413⁴⁾ som »Meyster Gherith vñ Ghossen«; men hans oprindelige Navn var Gerrit Gozewijnz. Han var fra Bommel i Overysse i Holland, levede senere i Staden Deventer og kom derfra til Danmark⁵⁾.

1) ⁶/₁₂. — dat pagyment, dat in Denemarken geslagen wert, dat der koninginnen lude vor vul udgeuen vnde nicht vor vul vntfangen willen. Silfverstolpe, Svenskt Dipl. I. 306.

2) ⁸/₄. — vnde um de munte, de de vrowe koningiinne vnde de ere slan laten vnde vdgeuen vnde nicht wedder nemen willen — mit er ernstliken vnde hartliken darumme to sprekende vnde mit er to handeln. Silfverstolpe, Svenskt Dipl. I. 334.

3) Langebek, Dipl.

4) Sammesteds.

5) Sønnen, den yngre Gozewijnz, blev 1435 Biskop paa Skalholt og døde 1447. Kalkar, Theol. Tidsskr. 1879. 31. — Cfr. Kr. Erslev, Dronning Margrethe og Kalmarunionen. 497.

Fig. 7.

8.

9.

Sterling eller Engelsk. Trepenny. V. 0,75—1 Gr.

Adv. I Midten en Krone.

Rev. I Midten et Kors.

Lund.

1. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENSIS
2. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENSI
3. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDESI
4. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENS
5. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDER
6. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENSIS
7. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENSI
8. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENS
9. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDENSI
10. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : LVNDER

Meelløse 5. Svendborg 1971. Ølstykke 1.

Næstved.

1. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWEDEN
2. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWEDA
3. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
4. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
5. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
6. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
7. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
8. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
9. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
10. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
11. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED
12. Adv. * ERICVS : REX : D : S : R	Rev. * HONETA : NESTWED

Meelløse 120. Maarum 2. Aakjær 15. Svendborg 1769.
Korsør 1.

Uden Angivelse af Myntsted:

Adv. *ERICVS : REX : D : S : R Rev. *ERICVS : REX : D : S : R

Svendborg 10.

Den danske Mynt havde hidtil kun havt en underordnet Betydning, selv herhjemme, ved Siden af Udlandets Mynt. For at bringe Forandring heri søgte nu den danske Krone med Kraft at bringe Landets Myntvæsen paa en god og fast Fod og lod, vistnok fra Aar 1405, saavel i Næstved som i Lund foretage store Udmyntninger af de saakaldte Engelske eller Sterlinge til Værdi af tre Penninge. Den nye Mynt sluttede sig i Virkeligheden til de nordtyske Dreilinge, hvorved man vedblivende beholdt den samme Myntregning som tidligere; men samtidig bragtes Myntens Værdi i nær Overensstemmelse med de engelske Sterlinge, og selve den gjængse Benævnelse »Engelsk« eller »Sterling« viser, at der paa den Tid har været Stemning i Danmark for en Tilslutning til England og en Stræben efter at frigjøre sig fra den tyske Indflydelse.

Den tidligere Misfornøielse i Tydskland med de danske Udmyntninger blev ikke formindsket herved, og Hansestæderne søgte saavidt muligt at lægge den nye danske Mynt Hindringer iveien ved allerede 1406 at sætte dens Værdi til kun to Pfennige. I Hanserecessen af 31te Marts 1406¹⁾ omtales saaledes: »— dat densche geldt holt x Lod, vppe de mark scrodet *W*²⁾ mark ii schill., so is de lubesche mark (danske Penninge) nicht beter den xii schill., de halve lubesche mark vi schill., de iiij lubesche schill. iij schill., de penningh³⁾

¹⁾ Lübeck. Urk. V. 140. — Grautoff. Schr. III. 193.

²⁾ $4\frac{1}{2}$ Mk. Den trykte Text har x mark, hvilket er en Misforstaaelse. Cfr. Holmboe's Fortale til Schive, Norges Mynter. 119.

³⁾ Penning kan her kun forstaaes som det enkelte Myntstykke. Lignende Udtryk findes andetsteds: Disse Munt vnde pen-

ii penninghe —«. Denne Værdiansættelse var imidlertid for lav, og Dronning Margrethe har derfor sikkert været betænkt paa at træffe særlige Foranstaltninger, for at den nye danske Mynt kunde trænge igjennem, hvilket bedst kunde ske ved at hæmme Brugen af den fremmede Mynt. I en Skrivelse fra Hansestæderne til de preussiske Stæder Aar 1408 omtales, at Margrethe vil forbyde Anvendelsen af al Slags tysk Mynt i Skaane¹⁾, hvilket Forbud nødvendigvis vilde faa en væsentlig Indflydelse paa Forholdet, da Hovedpunktet for Danmarks Handel endnu paa den Tid laa i Skaane, hvorfra den tyske Mynt navnlig gennem Skanør og Falsterbo tilførtes Riget. Lybek, Hamborg, Wismar og Lyneborg vedtog imidlertid det følgende Aar, 1410, fremdeles at sætte den danske Sterlings Værdi til to Pfennige og ikke til tre — »densch geld dat stücke to II den«²⁾; men der foreligger adskillige Beviser for, at denne lave Beregning ikke er blevet gennemført herhjemme, og for at den danske Sterling i Almindelighed er blevet regnet til en Værdi af tre Penninge³⁾. Sterlingen synes ikke at være undergaaet nogen synderlig Forandring i Værdi, og

ning schal heten en Sosling. Kbhn.s V. S. Skr. IX. 703. — Enen penningh van veer penninghen, unde enen penningh van enen penninghe. Grautoff, Schr. III. 184.

¹⁾ »dat se uppe Schone allerleie Dudesche munte vorbeden wil, und anders ven gelt dar gan schal, sunder ere gelt, dat se sulven slan let.« Bunge, Liv-, Esth- u. Curl. Urk. IV. 615.

²⁾ Lübeck. Urk. V. 377. Grautoff, Schr. III. 201. —

³⁾ 1407. Een Ænglisk eller thre smaa pænningæ, som j Landet tha gangæ. Petersen og Molbech. Dipl. 319. — 1411. 60 Mark Penninge i tyske, gotniske og »sælændzkom, ænghliskom«, 3 hvide tyske Penninge for 1 Øre, fire gotniske for 1 Øre og fire »ænghliska« for 1 Øre. Silfverstolpe, Svenskt Dipl. II. 434. — 1429. 24 mr. arg. in bonis argenteis Nestwediensium Sterlingis, ita qvod qvilibet Sterlingus tres argenteos Lybicens æquiparatur et ponderatur. Langebek, Dipl. — 1423. 50 Mk. Lybicens in albis sterlingis, bonis et ita legalibus et dativis, sicut fuerunt albi sterlingi antiquam cuprei sterlingi moderni cudebantur computando IV sterl. pro I sol. Lub. (12 Pfennige; altsaa 1 Sterl. = 3 Pfen.). Bartholin, Manusc. V. 105. Univ. Bibl.

tiltrods for Hansestædernes Modstand¹⁾) blev den en i høj Grad brugt Mynt, som gav Landets Myntvæsen en vis Fasthed. Udmyntningerne fortsattes i mange Aar, og der blev i Tidens Løb sat betydelige Summer af den i Omløb, som holdt sig vedvarende i Brug blandt Folket, længe efter at Myntstederne i Lund og Næstved vare nedlagte. Ved Dronning Philippas Myntforening med de fire Hansestæder Aar 1424 blev den danske Mynt, »de to ver penninghen vorkundiget sint«, nedsat til en Værdi af to Penninge. Med denne Firepenning menes sikkert Sterlingen, da der i Aktstykket ikke omtales anden større dansk Mynt. Nedsættelsen af dens Værdi har dog kun været foreløbig af Hensyn til den nye Mynt. Hvor godt Sterlingen har været anset, fremgaar af Karl Knudsens Myntforordning for Sverige Aar 1453²⁾), hvor en dansk Hvid og en gammel (dansk) Engelsk hver regnes til tre Penninge, medens en ny dansk Engelsk kun sættes til to Penninge. I Aaret 1456³⁾) bestemmes en Sum af 100 lødige Mark i gode »Nestweder« eller 250 Rhinske Gylden for »forne 100 lødig Mark nestwitz engelske, om de engelske ei findes kunde«. Endnu 1477 fastsættes 100 lødige Mark i »hviide Nestweder Engelsk«⁴⁾).

Ved en foretagen Prøve var en Sterling fra Næstved 9 Lod 12¹/₂ Gren lødig og en Sterling fra Lund 8 Lod 13 Gren lødig⁵⁾). Denne Forskjel i Gehalt er dog muligvis

1) I Aarene 1411 og 1418 sætte Hansestæderne fremdeles den danske Sterlings Værdi til kun 2 Pfennige. Grautoff, Schr. III. 205. 209.

2) Brenner. Thesaurus nummorum Sveo-Goth. 33.

3) Voss. Exc. Ny kgl. Saml. 4te. 804 d. Kgl. Bibl.

4) Knudsen. Dipl. Christierni I. 331. Endvidere kan anføres: 1462. 50 lødig Mark i Nestwed Engelske. Matzen, Panteret. 134. — 1470. 8 lødige Mark i sjællandske Penge. Friis Edvardsen. Skjelskør. 62.

5) Af Hr. Mynt-Guardein S. Groth er der foretaget Prøver af Sterlings og endel af de her omtalte, mere almindelige Mynters Lødhed; Resultaterne findes anførte ved disse Mynter. Det maa bemærkes, at ved Smaamynt af saa ringe Gehalt har

tilfældig. Ifølge samtidige Opgivelser regnedes Sterlingen at være $9\frac{3}{4}$ —10-lødig¹⁾).

Sterlingen findes meget hyppig. I størst Antal, 3750 Stk., er den fremkommet i Svendborg Fund (1885), som indeholdt flere ukjendte Variationer, deriblandt den med Kongens Navn paa Advers og Revers. Stjernen i Omskriften viser, at denne er udmyntet i Næstved; Udmyntningerne fra Lund have en Rose, et Kløverblad eller et Kors i Omskriften. I den kgl. Mynt- og Medaille-Samling findes i Guld en Piéd-fort af Sterlingen fra Lund; den veier 9,6 Gram og har fra ældre Tid tilhørt Samlingen, uden at der vides Noget om dens Fremkomst²⁾).

Som foran omtalt, forestodes utvivlsomt Udmyntningerne saavel i Lund som i Næstved af Mester Gherith van Ghossen; han nævnes 1413 som Myntmester i Lund³⁾).

Fig. 10.

Penning. V. 0,25—0,30 Gr.

Brakteat med en Krone, i hvis Runding forneden stundom er anbragt en lille Streg. Straalerand med 17—28 Straaler.

Meelløse 35. Aakjær 1. Korsør 30. Horsens 1.

det vist sig, at Sølv og Kobberet ikke lade sig blande nøiagtig efter det bestemte Forhold i de enkelte Stykker, saaledes at to Mynter af samme Sølvsmeltning ofte vise nogen Forskjel i Lødhed.

¹⁾ Grautoff, Schr. III. 193. 196.

²⁾ Dette Guldstykke omtales ikke i Joh. Laurenzens: Museum regium 1710, men findes beskrevet og afbildet 1765 i Kbhvns V. S. Skr. IX. 635.

³⁾ Langebek, Dipl. — 1405 omtales den Gaard i Lund, »in qua Henricus Hermensson, monetarius, dudum habitavit.« Sstds.

I Aaret 1407¹⁾ omtales: »een Ænglisk eller thre smaa pænningæ, som j landet tha gangæ«. Der siges Intet om, hvorvidt disse i Landet gjængse Penninge ere danske, og Udtrykket kan saaledes godt gjælde tyske. Der forekommer imidlertid i vore Fund fra denne Tid (Meelløse F., Aakjær F.) en dansk Mynt, som det ogsaa kan gjælde, nemlig den almindelige Brakteat med Kronen (Fig. 10). Det fremgaar af Fundene, at Sterlingene og Krone-Brakteaterne have været samtidige, og det viser sig, at disse hule Penninge ligesom Sterlingene ere blevne udmyntede gennem en længere Aarrække. Ved Myntoverenskomsten mellem Dronning Philippa og de fire Hansestæder 1424²⁾ da Brakteatens Værdi ned-sættes til det Halve, omtales den nemlig som gangbar Mynt endnu paa den Tid: »Item de holen penninghe de nv in Dennemarken synt, dar de Krone vppe steit, der scholt gaen vnde gelden tew vor enen«. Krone-Brakteaterne maa være blevne udmyntede i store Summer, da de findes meget almindelig. Det er ikke oplyst, hvorvidt Udmyntningen af dem er sket i Næstved eller i Lund, eller om de ligesom Sterlingene ere udmyntede begge Steder; Mærket forneden i Kronen skal maaske betegne et bestemt Myntsted. Krone-Brakteater af forholdsvis god Gehalt ere kun 3 Lod 10 Gren lødige. De ere saaledes kun af ringe Værdi, men vise sig iøvrigt at være af meget forskjellig Gehalt; nogle, som ifølge deres hele Udseende ikke kunne ansees for falske, ere endog af næsten rent Kobber.

Det er omtalt foran, at Brakteaten med et modværdt, kronet Hoved forhen urigtig henførtes til Dronning Margrethe, medens den i Virkeligheden hører hjemme i Lybek³⁾ og allerede forekommer i vore Fund fra 1340—1350. Det fremgaar af en Undersøgelse af Fundene, at det ligeledes er feil-

¹⁾ Petersen og Molbech, Dipl. 319.

²⁾ Kbhvns V. S. Skr. IX. 704.

³⁾ Numism. sfragist. Anzeiger. 1880. 35.

agtigt at regne Brakteaterne med **g** og **L** blandt Erik af Pommerns danske Mynter. De forekomme ikke en eneste Gang i vore danske Fund, kun en enkelt Gang i de skaanske, men derimod ret jævnlig i de svenske. De maa saaledes henføres til Kong Eriks svenske Mynter.

Fig. 11.

12.

13.

14.

15.

Penning af Kobber. V. 1,10—1,35 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften et kronet **G**. Rev. Indenfor Omskriften et Kors. Paa Mynterne fra Næstved findes et Kløverblad og fra Randers en Ring i 4de Vinkel.

Lund.

1. Adv. × MONE TA × LVRDERS	Rev. × IR NOMINE × DOMI
2. Adv. × MONE TA × LVRDEN	Rev. × IR NOMINE × DOMI
3. Adv. × MONE . . × LVRDE	Rev. × IR NOMIN . . MI
4. Adv. . MONE TA . LVRDE	Rev. . IR G × DOMI
5. Adv. . MO . . . A × LVRDEN	Rev. × IR × R DOMI
6. Adv. × MONE TA × LV	Rev. † MONE TA ; LVRDERS
7. Adv. × MONE TA × LVRDEN	Rev. * HON TA . LVRDERS

Næstved.

Adv. † MONE TA . NESTWED	Rev. † IR HOMINE . DOMIN
	Kløverbladet stundom i 3. Vinkel.
1. Adv. † MONE TA . NESTWE	Rev. † IR HOMINE . DOMINI
2. Adv. † MONE TA . NESTWE	Rev. † IR HOMINE . DOMIN
	Kløverbladet stundom i 1. Vinkel.

3	Adv. + MORETA · NESTWE	Rev. + IN HOMINE · DOMI
4	Adv. + MORETA · NESTW	Rev. + IN HOMINE · DOMI
5	Adv. + MORETA · NESTW	Rev. + IN HOMINE · DOM
6	Adv. + MORETA · NESWE	Rev. + IN HOMINE · DOMIN
7	Adv. + MOREIT NESTWE	Rev. + IOMINE DOMINE

Uden Kløverblad.

Ølstykke 203. (Fra Lund og Næstved.)

Odense.

1	Adv. · MORETA · ODENSE	Rev. × IN NOMINE × DOMI
2	Adv. · MORETA · OTTOIS	Rev. × IN NOMINE × DOMI
3	Adv. · MORETA · OTTON	Rev. × IN NOMINE × DOMI
4	Adv. ... MORETA · OTTIS	Rev. × IN NOMINE × DOMI

Randers.

Adv. × MORETA · RÅNDER	Rev. + IN NOMINE · DOMI
------------------------	-------------------------

Under Margrethes dygtige Regjering havde Danmark omsider opnaaet at faa sit Myntvæsen bragt til et saadant Standpunkt, at det kunde tilfredsstille Befolkningens Krav, og Udmyntningerne af danske Sterlinge og hule Penninge fortsattes uden Forandring længe efter hendes Død i Aaret 1412. Ved Kong Eriks paafølgende slette Regjeringsførelse og navnlig paa Grund af de betydelige Udgifter, som paaførtes Riget ved hans mangeaarige Stridigheder med de slesvigske Hertuger, bragtes efterhaanden Finantserne i Forfald, og istedetfor at søge ved Sparsommelighed at bringe dem paa Fode igjen, greb han til det gamle, for Riget saa for- dærvelige Middel, at slaa slet Mynt. Materialet hertil fik han uden stor Bekostning fra Sverige, hvor det rige Kobberværk i Falun Aar 1396¹⁾ var overdraget Kongen. I

1) Item ere wi saa offuer eens vorden, at Kobberbierget skal alt høre til Kongen oc Kronen vden tu par Belge, som Bispen aff Vesteraas der nu paa haffuer, Oc det Her Boe Jenssøn, oc hans Søn Her Knud Boessøn, eller Steen Boessøn der i

Klagen over Kongen siges¹⁾, at han lod slaa Kobbermynt, skjøndt Riget havde en god 9-lødig Mynt; den har saaledes utvivlsomt afløst Sterlingen. Vistnok fra Aaret 1422 lod han foretage store Udmyntninger af Kobbermynt i Rigets forskjellige Landsdele, nemlig ikke blot i Lund og Næstved, men ogsaa i Odense og Randers, hvor der fordum havde været Myntsteder. Navnlig i de to første Byer maa der være udmyntet en betydelig Masse Kobberpenge, da de forekomme meget almindelig, tiltrods for Metallets mindre gode Holdbarhed. Kong Eriks Kobbermynter vare fra alle fire Stæder af samme Typ, kun forskellige ved deres Myntsteders Navne og ved et Par smaa Mærker i Korset, et Kløverblad for Næstved og en Ring for Randers. Mynten har utvivlsomt skullet gjælde en Penning, og naar den 1423²⁾, altsaa samtidig, benævnes en Kobbersterling, da kan dette kun være begrundet i Størrelsen og i den med Sterlingen fælles Revers-Typ. Men Kobberpenningen havde langtfra en Pennings Værdi efter Sølvets daværende høie Pris, og dens Fremkomst maatte derfor vække stor Modstand ikke blot herhjemme, men ogsaa i Udlandet, hvor navnlig Hansestædernes Interesser bleve stærkt berørte. Den danske Regjering søgte imidlertid at berolige Stemningen ved Løfte om, at Kobbermynten allerede til Pintse 1423 skulde sættes ud af Kurs³⁾. I Danmark var Uvillien mod Kongen i Anledning af den nye Mynt saa stor, at der endog i Aaret 1425⁴⁾ udspreddes

haffde, det er vnder Kronen met Low kommen, saa at ingen eyer i forneffnde Kobberbiere, vden Kronen oc Bispen, som før er sagt. Hvitfeldt, I. 602.

¹⁾ Hvitfeldt, I. 823.

²⁾ 500 mr. Lubic. in albis sterlingis bonis et ita legalibus et dativis, sicut fuerunt albi sterlingi, anteqvam cuprei sterlingi moderni cudebantur. Bartholins Manuscr. V. 105. Univ. Bibl.

³⁾ ⁶/₁ 1423 »und de copperpenning schal in den vorscr. riken gaen bette to pinxten vorgescr.« Bunge, Liv-, Esth- u. Curl. Urk. V. 958.

⁴⁾ Sparguntur etiam in regem Ericum famosi libelli ob monetæ diminutionem, nam cupream cudere cōpit. Sc. R. D. I. 326.

Smædeskrifter, hvori Myntens Forringelse blev Gjenstand for Omtale. Ogsaa i samtidige Pengeordninger spores snart den store Utilfredshed med Kobbermynten. 1423¹⁾ angives saaledes en Sum af 500 Mk. lybsk i hvide Sterlinge, gode, lovlige og gangbare, saaledes som de hvide Sterlinge vare, forinden de nye Kobbersterlinge sloges. Endnu mange Aar derefter, Aar 1438²⁾, fastsætter man, at Betaling skal ske i »XX lodiic marc gewæ penninge oc genge, meth hwilkȳ Kioþman ma fwlt gøræ annæn kyopmann ii Syæland, wndæntagnæ koberpenninge, vm thee wordæ gienssæ«. Og endnu senere, Aar 1449³⁾, bestemmes med Hensyn til en Betaling, at 1 Rhinsk Gylden skal regnes til 24 Skilling gode Sølvpenge, »om nogher Kobermynt eller annen argere Mynt j Siæland genge word effther thennæ tiid.« En samtidig tysk Historie-skriver meddeler⁴⁾, at Kong Erik lod slaa en ny Mynt, af fuldt Kobber, og befalede, at alle under Straf af Eiendoms Fortabelse skulde indgive deres Penge til Vexellererne og Myntmestrene og modtage den nye Mynt, som ved Kjøb og Salg skulde være den eneste, der maatte benyttes. For de Guld- og Sølvpenge, som bleve vexlede, modtoges altsaa kun Kobber, hvorved Kongen, Vexellererne og Myntmestrene bleve berigede, men de andre gjordes fattige. Kjøbmændene, som navnlig vilde lide Tab, holdt da deres Varer tilbage og søgte kun at gjøre Byttehandeler. — Endelig fremføres Myntens Forringelse blandt Klagepunkterne mod Kong Erik Aar 1439⁵⁾: »Item, haffde wi her vdi Danmarck en god redelig Mynt, saa veygen Kaaber (Mark) holt 9 lod Sølf⁶⁾, huilcken Mynt Riget oc huer mand i Riget nyttig

1) Se Note 2) Pag. 36.

2) Langebek, Dipl. — 3) Sammesteds.

4) Chronicon Herm. Corneri. Frankf. 1743. Her angives Kobbermynten at være slaaet Aar 1425. Cfr. Kbhvns V. S. Skr. IX. 696.

5) Hvitfeldt. I. 823.

6) Hvitfeldt skriver (4to 639): »veygen Kaaber«, hvilket er mængselsløst; her skal utvivlsomt læses: »veygen Mark«.

oc bistan dig vaar. Item alle de lod hand sla en paa Kaabermynnt, som for fulde skulle tagis, lige ved den forneffinde gode Mynt, oc det gjorde hand vden all Rigens Raads Vilie oc Fuldbyrd, aff huilcket Riget oc Rigens Indbyggere, vdi en forderffuelig Skade kommen ere, saa at hand seent stander til at foruinde«.

Efter Kobberudmyntningens Standsning ere sandsynligvis Myntstederne i Odense og Randers blevne nedlagte. Myntgaarden i Odense solgtes i Kong Eriks Tid af Byens Borgmester og Raad til Hr. Claus Rønnow¹⁾. Senere overdroges Myntgaarden til Hr. Steen Basse og skjænkedes Aar 1448²⁾ af Dronning Dorothea til Hr. Eggert Frille. En Gade i Odense kaldes endnu Myntergade.

Kobberpenningen er den sidste kjendte Mynt, som slaaes i Næstved; herfra overflyttes senere den sjællandske Udmyntning til Gurre Slot. Myntgaarden i Næstved er fremdeles i Roskilde Bispesædes Besiddelse indtil Aar 1455³⁾, da »Mynttrægarden i Nestuet fran porten oc tiil aen« afhændes til Skovkloster. I Klostrets Gavebog, hvor dette omtales, anføres endvidere⁴⁾: »Myntræ garden finghe wii aff Domkirken i Roskilde« og »Jep Pariis fik myntre garden aff oss tiil maglag«. Dette Magelæg skete Aar 1476⁵⁾.

1) 1462 erklærede Kongen Salget for ugyldigt. Langebek, Dipl. Cfr. Danske Mag. I R. III. 325.

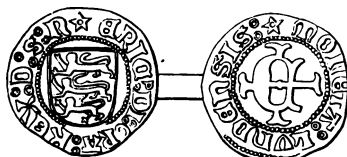
2) Vedel Simonsen, Odense. I. 2 H. 137.

3) Script. R. D. IV. 346. Aarstallet anføres her urigtigt som 1355.

4) Sammest. 378.

5) Sammest. 398. Closter fik tiil mageskifte aff Jep Pariis een gard i Kalkerop, giuer III. pund byg, I. skill. gr., eet feedt swyn, I. lam, I. gaas, II. høns. Item een gard ibid. giuer I. pund byg, VI. grot, oc han fik igen aff oss mynttre garden i Nestuet. MCDLXXVI.

Fig. 16.

Halvskilling eller Søsling. Sexpenning. V. 1.²⁰ Gr.

Adv. Indenfor Omskriften de tre danske Løver i et Skjold. Rev. Indenfor Omskriften 6 lagt over et Kors.

Adv. *ERIC' · DI' · GRA' · REX · D · S · R	Rev. *MONETA · LVRDENISID
Adv. *ERIC' · DI' · GRA' · REX · D · S · R	Rev. *MONETA · LVRDENSIS · D
Adv. *ERIC' · DI' · GRA' · REX · D · S · R	Rev. *MONETA · LVRDENSIS ·
Adv. *ERIC' · DI' · GRA' · REX · D · S · R	Rev. *MONETA · LVRDENSIS · 6

Omskriften begynder forneden.

Fund Nr. 34. 1.

Fig. 17.

Brakteat. Penning. V. 0.³⁰—0.³³ Gr.

En tilvenstre gaaende Lebard; stundom er et Kløverblad anbragt forneden. Straalerand med 18—31 Straaler; det færreste Antal findes paa Brakteater med Kløverblad.

Korsør 3 (Kløverblad). Horsens 2.

Det er ikke sandsynligt, at Kobbermynten, som efter den danske Regjerings Tilsagn kun skulde være gangbar Mynt til Pintse 1423, allerede ved dette Tidspunkt er blevet sat ud af Kurs og afløst af en ny Mynt. Først det følgende Aar synes det, at Regjeringen har givet efter for den almindelige Uvillie, som Kobbermynten mødte, og har gjenoptaget Udmyntningen af Sølvmynt. Kong Erik var paa den Tid fraværende paa sin i Aarene 1423—1425 foretagne Reise i Udlandet, hvorfor Regjeringen midlertidig forestodes af Dronning Philippa. Denne søgte nu at indføre en Forbedring i Landets Myntforhold ved en Tilslutning til Hansestædernes Myntvæsen og afsluttede den 8de October 1424 en Overenskomst med Lybek, Hamborg, Lyneborg og Wismar om at

slaa Mynt af en bestemt, fælles Værdi. Aktstykket er tidligere aftrykt¹⁾); Originalen findes i Universitets-Bibliotheket²⁾).

Af Indholdet skal anføres: »dat Wy Koninghinne. Phylippa, van sodaner macht vnde beuelynghe weghe, alse vns vnse alderleueste gnedighe Here, in sinem affwesende, de Ryke vnde Land beuolen heft, vnde na rade vnde vulborde der Redere vnser Ryke« ere komne overens med Borgermestre og Raad i Stæderne Lybek, Hamborg, Lyneborg og Wismar »vmme enen pennygh vnde munte to hope to slande, vnde to holdende, de gheinge vnde gheue wesen schal beyde in den Ryken«.

»Desse Munt vnde penning schal heten en Sosling, vnde de schal gelden der Lutteken penninge sosse, de me nu slande wert, vnde de wegen mark der soslinge scal holden eluen loht, vnde en quentyn, an Suluere, vnde dar schal man vp scroden twe vnde vertegheste haluen worp, er it wit wert, vnde alse it wit is, so schal it holden twe vnde vertygh worpe. Desses schal wesen IIII soslinghe vor den worp, vnde dessen penningh schal men ghelik orden vnde scroden, vnde Munter schal hebben to remedie III Grenen, vnder ofte bouen, doch der mit willen nicht to brukende, also scal id de Munter slaen vnde holden vp den Ketel.

Item so wille wy hir by slaen laten enen hollen lube-schen penning, to der noet vmme behoues willen vnde schedynghe der lude vnde menheyde, vnde vorder nycht. De penning schal holden souen Loet vnde I Qventyn, to remedie III Grenen vnder ofte bouen, doch mit willen des nicht to brukende, alse vorscreuen steit. Dessens penning schal med scroden vppe de Mark gheweghen verde halue mark Lubesch vnde wan id wit is, so schal id holden iiij Mark vnde twe Schillynghe. Dessens vorscreuenen penning schal de Munter ok slan vppe den Ketel.

Item de pennynghen de alrede gheschlagen synt in deme

¹⁾ Kbhvns V. S. Skr. IX. 703.

²⁾ Arne Magn. Saml. Dipl. dan. in gen. Fasc. II. Nr. 17.

Rike to Dennemarken, de to ver penninghen vorkundighet sint, der schal dat stuke gelden der holen penninghe twe, de no slaghen scholen werden, vnde de Aboschen des ghelik.

Item de holen penninghe, de nv in Dennemarken synt, dar de Krone vppe steit, der scholt gaen vnde gelden tew vor enen.

Item de Gotenschen also, de me nocht to der tiid sleit, vnde de nv gaen, de scholen gelden ghelik, dren holen penning, dar de Krone vppe steit. —

Item desse nygge penning vnde munte, de me nv slande wert in Dennemarken, alse vorscreuen is, des schal de sossling hebben to teken dre Lebaren vppe der enen syde, vnde en Cruse vnde en ee vppe der anderen syde, mit namen, alse dar to hort, vnde de holen penning enen Lebaren«.

Tideman Steen og Hinrich van Haren vare mødte paa Stædernes Vegne og afsluttede Overenskomsten »to Kopenhauen na Godes bort Dusent ver hundred in deme ver vnde twynteghesten jare des Sundaghes vor Sante Dionysius daghe des hilligen mertelers«.

Ved denne Overenskomst bestemmes altsaa, at der skal slaaes en saakaldet Søsling til Værdi af 6 lybske Pfennige og af $11\frac{1}{4}$ -lødigt Sølv, og at der paa den veiede Mark eller Brutto-Marken skal gaa 168 Stykker. Søslingen var saaledes af bedre Gehalt end Sterlingen, der regnedes for 'at være omtrent 10-lødig¹⁾. Med Hensyn til Myntens Udseende (Fig. 16), beskrives den tilstrækkelig klart: Tre Lebarder paa den ene Side og et Kors, lagt over et e, paa den anden. Dernæst bestemmes, at en hul Penning med en Lebard som Mærke, (Fig. 17), skal udmyntes af $7\frac{1}{4}$ -lødigt Sølv, og at Brutto-Marken skal give 3 Mk. 10 Skilling eller 696 Penninge-Stykker.

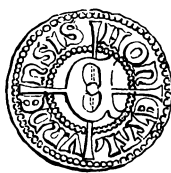
Saavidt vides, er Søslingen kun blevet udmyntet i Lund, hvorimod Huul-Penningen muligvis tillige er blevet udmyntet

¹⁾ Grautoff, Schr. III. 193. 196.

i Næstved. Det paa nogle Mynter under Lebarden anbragte Kløverblad kan nemlig antages for at være et Mærke for Næstved, saaledes som det er det paa Kobberpenningen.

»Dronning Philippas Mynt«, som Søslingen i Almindelighed benævnes, omtales ikke i noget senere Aktstykke. Den forekommer kun meget sjelden¹⁾, og i Aaret 1765²⁾ udtales der endog Tvivl om, hvorvidt den overhovedet nogensinde er blevet udmyntet. Blandt det ringe Antal Exemplarer, som kjendes, findes dog nogle forskellige Variationer, hvoraf det tør antages, at Udmyntningen af den ikke har havt saa ringe Omfang. Det er høist sandsynligt, at den paa Grund af sin mere end almindelig gode Gehalt snart er sat ud af Kurs og indsmeltet af Kronen.

Fig. 18—19.

Gros. Nipenning. V. 1,50—1,60 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften en Krone. Rev. E, lagt over Midten af et stort Kors, som deler Omskriften.

Lund.

Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENSIS
Adv. * ERICVS DI GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENSIS
Adv. * ERICVS DI GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENSIS :
Adv. * ERICVS DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENSIS
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVVRDENSIS
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENS'
Adv. ERICVS DI GRA REX · DS · R	Rev. HONETA LVRDENSIS
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENSIS
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · DNR	Rev. HONETA LVRDENS'

Vesterby 2.

¹⁾ Cfr. Fund Nr. 34. — Det første Expl. kom Aar 1847 til den kgl. Mynt-Samling. — ²⁾ Kbhvns V. S. Skr. IX. 710.

Gurre.

Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · I.... · D · S · R	Rev. NON ETA C ASTRI 6 OR66
Adv. * ERIC' · DI' · GRA' · REX · D · S · R	Rev. NON ETA ; CA STI' · 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CAS TRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R ·	Rev. MONE TA CA STRI · 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CAS TRI · 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CAS TRI · 6 OR66 ·
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · . · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CA STRI · 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA ; CA STRI · 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CA STRI · 6 OR66 ·
Adv. * ERICVS DI GRA REX D S R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. NON ETA CA STRI · 6 OR66
Omskriften begynder forneden.	
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Som foregaaende.	
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI · 6 OR66
Som foregaaende.	
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66 ·
Som foregaaende.	
Adv. * ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. MONE TA CA STRI 6 OR66
Som foregaaende.	
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R ·	Rev. HONE TA · CA STRI 6 OR66
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R	Rev. HONE TA CA STRI 6 OR66
Adv. ERICVS · DI · GRA · REX · D · S · R ·	Rev. MONE TA CA STRI · 6 OR66

Hals 21. Vesterby 7. Korsør 46.

Mod Slutningen af sin Regjering greb Erik af Pommern endnu engang vilkaarlig ind paa Myntvæsenets Omraade og skaffede sig paa Befolkningens Bekostning en Ind-

tægt gennem Myntens Forringelse. Dels paa Mynten i Lund, dels paa Gurre Slot, hvortil Myntstedet i Sjælland blev henflyttet fra Næstved, lod han foretage store Udmyntninger af de saakaldte Grosser, som nærmest skulde svare til de franske Gros Tournois eller Tournoser. Ligesom disse skulde den nye Mynt gjælde 9 Penninge eller 3 Sterlinge; men den var af saa ringe Gehalt, kun 3 Lod 10 Gren lodig, at den i Virkeligheden langt fra var saameget værd¹⁾. Iblandt Klagepunkterne over Erik af Pommern nævnes ogsaa denne Mynt, lige efter Kobbermynten fra 1422: »— Det samme gjorde hand oc met de Grosser, som her nu ere genge vdi Riget, thi at hand dem haardeligen bød, at tage oc giffue, huer stycke for 9 Lybske, huilcket som whørligt vaar, at giøre met fattige tro Vndersaatte oc vnderdanige Tienere«. — Aar 1428 omtales »Erik mynteris gard« i Lund²⁾.

Udmyntningerne i Lund og Gurre (Fig. 18—19) ere af samme Typ og kun forskjellige ved Stedbetegnelsen. Mynterne fra Gurre ere de almindeligste, og der findes en langt større Mængde Variationer herfra end fra Lund, hvilket viser, at Udmyntningen paa Gurre har været den betydeligste. Grosserne ere Erik af Pommerns sidste Mynter³⁾. Der siges udtrykkelig i Klagen over ham Aar 1439, at de »nu« ere gjængse i Riget; men fra hvilket Tidspunkt Udmyntningen paabegyndtes, findes ikke nævnt, og fra samtidige Pengeangivelser kan ingen Oplysning hentes. Kong Eriks Virksomhed som Myntherre stemmer med hans hele Regjeringsførelse efter Margrethes Død; den er stemplet af Vilkaarlighed og Mangel paa Fasthed og faar en uheldig Afslutning.

¹⁾ Holmboe antager, at Mynten skulde gjælde 4 Penninge. H.'s Fortale til Schive: Norske Mynter. 122.

²⁾ Langebek, Dipl.

³⁾ Ifølge Sagnet skal Erik af Pommern, efter at være forjaget fra Danmark, have slaaet Mynt paa Gulland. Der kjendes dog ingen Mynt, hvortil dette Sagn kan henføres.

Christopher af Bayern. 1439—1448.

Under Kong Christopher indførtes den væsentlige Forandring paa Myntvæsenets Omraade, at de sjællandske Udmyntninger standsedes, og at Myntstedet i Lund nedlagdes. Her i Ærkebiskoppernes gamle Stad var Nordens første Mynt blevet slaaet, og Udmyntningen havde her, med Undertagelse af en kort Afbrydelse under Kong Oluf og Margrethe, gaaet sin rolige Gang i mere end fire Aarhundreder. I Tidens Løb havde Lund imidlertid mistet sin tidligere Betydning, og da Ærkebiskoppen ikke længere som fordem havde Part i Udmyntningen, var det ganske naturligt, at der toges Hensyn til, hvad Handelsforholdene og Pengeomsætningen fordrede. Fra Lund overflyttedes derfor Mynten til den opløstrende By Malmø, som efterhaanden havde hævet sig til en betydelig Handelsplads og ganske stillet de tidligere Hovedpunkter for den danske Handel, Skanør og Falsterbo, i Skygge. Malmø var herefter i en lang Aarrække Rigets eneste Myntsted¹⁾; først under Kong Hans gjenoptoges den sjællandske Udmyntning, da Mynten i Kjøbenhavn oprettedes. Myntgaarden i Lund mageskiftedes fra Kronen i Aaret 1458. Cfr. Pag. 54.

Fig. 20.

Sterling. Trepénning. V. 0,75 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften en Krone. Rev. Indenfor Omskriften et Kors, som oftest med et Kløverblad i første Vinkel.

Adv. * CRISTO' * REX' * ' D' * R'

Rev. * MORETA * MALMOI'

Adv. * CRISTOFER' REX • DAC'

Rev. • MORETA * MALMOIENSI

Adv. * CRISTOREIVREX • DAC

Rev. • MORETA . . . MOIENSI

Horsens 1.

¹⁾ I Kong Christophers Ribe Byret 1443 omtales Myntmestrene; men dette er kun svarende til Erik Glippings Riber Ret.

Christopher af Bayerns Sterling (Fig. 20) er af samme Typ som Kong Eriks Sterlinge, der vedblivende vare de mest benyttede danske Penge. Den synes dog at have været af noget ringere Værdi end disse og er langt tarveligere fra Udførelsens Side. I Karl Knudsens Myntførdning 1453¹⁾ regnes den kun til 2 Penninge, medens de ældre Sterlinge og Christophers Korshvid regnes til 3. Mynten er sjelden og er kun forekommet i et enkelt Fund (Horsens F.). Kløverbladet i Korsvinklen maa antages at være Mærke for bestemte Udmyntninger; det findes ogsaa paa flere af Christophers Skillinger.

Fig. 21.

Skilling. Tolvpenning. V. 2,40 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften et forneden afrundet Skjold, hvori tre kronede Lebarder. Rev. Indenfor Omskriften det bayerske, forneden afrundede Vaabenskjold. Over Skjoldene, navnlig paa Reversen, findes ofte Mærker, Kløverblad, Kors eller tre Kugler.

Adv. ☙ CRISTOFER' D' G' REX' DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA · IN · EXSELIS ✕ DEO☙
Adv. ☙ CRISTOFER' · D' G' · REX · DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA × IN × EXSELIS × DEO
	☙ over Skjoldet.
Adv. ✕ CRISTOFER'×D'×G'×REX×DACIÆ☙	Rev. ✕ GLORIA ✕ IN EXSELIS ✕ DEO☙
Adv. ✕ CRISTOFER'×D' G'×REX×DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA × IN×EXSELIS ✕ DEO
	☙ over Skjoldet.
Adv. ✕ CRISTOFER'×D' G'×REX×DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA IN ✕ EXSELIS ✕ DEO
Adv. ✕ CRISTOFER' · D' G' · REX' DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA × IN × EXSELIS ✕ DEO
	☙ over Skjoldet.
Adv. ✕ CRISTOFER'×D' G'×REX×DACIÆ	Rev. ✕ GLORIA × IN × EXSELIS ✕ DEO
	☙ over Skjoldet.

¹⁾ Brenner, Thesaurus Numism. Sveo-Goth. 33.

Adv. ✕ CRISTOFER' × D' 6' ✕ REX × DÆCI	Rev. ✕ GLORIA × IN × EXSELIS × DEO · · · over Skjoldet.
Adv. ✕ CRISTOFER' × D' 6' ✕ REX × DÆCI	Rev. ✕ GLORIA ✕ IN ✕ EXSELIS ✕ DEO
Adv. ✕ CRISTOFER' D' 6' × REX × DÆCIE	Rev. : GLORIA · IN · EXSELIS · DEO × over Skjoldene paa Adv. og Rev.
Adv. ✕ CRISTOFER' D' 6' ✕ REX × DÆCIE	Rev. : GLORIA · IN · EXSELIS · DEO × over Skjoldet.
Adv. CRISTOFER' × D' × 6' × REX × DÆCIE	Rev. ✕ GLORIA ✕ IN ✕ EXSELIS ✕ DEO ⊕ over Skjoldene paa Adv. og Rev.
Adv. ✕ CRISTOFER' ✕ D' 6' ✕ REX × DÆCI	Rev. ✕ GLORIA ✕ IN ✕ EXSELIS ✕ DEO × over Skjoldet.

Horsens 1.

I Aaret 1432 bestemte Hamborg, Lybek, Wismar og Lyneborg at udmynte hele, 10-lødige Schillinge¹⁾; men først adskillige Aar efter, under Kong Christopher, optog man en tilsvarende Udmyntning af Skillingen i Danmark. Denne nye Mynt var den anseeligste hidtil i Danmark fremkomne og skulde gjælde det Dobbelte af Dronning Philipphas Søsling, som dog var af ulige bedre Gehalt end Skillingen²⁾. I Karl Knudsens Myntforordning sættes Skillingen til en Værdi af 10 Penninge, lidt lavere end Stædernes Schilling, som regnes til 11.

Christophers Skilling har imidlertid været en meget brugelig Mynt, og den holdt sig lang Tid i Omløb; endnu 1459 angives en Sum af »xij rijske gyllene oc IX lybskæ mark j hielæ skillingæ som kalles koning Christoffers skillingæ«³⁾. Den forekommer kun i et enkelt kjendt Fund (Horsens F.), men er ingenlunde nogen sjelden Mynt. Kløverbladet, Korset og Punkterne over Skjoldene ere sikkert Mærker til Adskillelse af de enkelte Udmyntninger. Myntens tekniske Udførelse er usædvanlig god.

¹⁾ Gaedecheus, Hamb. Münz. u. Med. II. 175.

²⁾ Holmboe anslaaer Skillingen til at være omtrent 8-lødig. H.'s Fortale til Schive: Norges Mynter. 129.

³⁾ Langebek, Dipl.

Fig. 22.

Korshvid. Firepenning. V. 0,97 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften et kronet K. Rev. I Midten et Skjold, lagt over et stort Kors, som deler Omskriften.

1 Adv.	✠ CRISTOFER'	REX · DACIE	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
2 Adv.	✠ CRISTOFER'	REX · DACIE	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
3 Adv.	✠ CRISTOFER	REX · DACIE	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
4 Adv.	✠ CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON RA · M ALMO IENS
5 Adv.	✠ CRISTOFER'	REX · DACIE	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
6 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
7 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
8 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI'	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
9 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
10 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
11 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
12 Adv.	· CRISTOFER'	REX' DACIE	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
13 Adv.	· CRISTOFER'	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
14 Adv.	· CRISTOFER' ·	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
15 Adv.	· CRISTOFER' ·	REX · DACI	Rev.	MON TA · M ALMO IENS
16 Adv.	CRISTOF' ·	REX · D' · S' · R' ·	Rev.	MON MAL MOI ENS'
17 Adv.	CRISTOF' ·	REX · D' · S' · R' ·	Rev.	MON MAL MOI ENS

Omskriften begynder i 4de Korsvinkel

Adv.	CRISTOF' ×	REX . . S' × R' ×	Rev.	MON MAL · NOI . . .
Adv.	CRISTOF' ·	REX' · DA' · S' × R' ·	Rev.	MON MAL MOI ENS'
Adv.	CRISTOF' ×	REX × D' × S' × R' ×	Rev.	MON MAL MOI ENS
Adv.	CRISTOF' ×	REX × D' S' R' ×	Rev.	MON MAL MOI ENS
Adv.	CRISTOF' ·	REX × D' × S' × R	Rev.	MON MAL MOI ENS
Adv.	CRISTOF' ×	REX · D' S' R ×	Rev.	MON MAL MOI ENS

Horsens 38.

Foruden Skillingen blev der tillige slaaet en mindre Mynt til $\frac{1}{3}$ af dennes eller 4 Penninges Værdi. Enkelte Penninge kjendes derimod ikke fra denne Tid; sandsynligvis har man benyttet fremmed Smaamynt. De danske Firepenninge eller Hvide, hvortil det gamle Navn Witten-Penning omdannedes, eller Korshvide, som de nu kaldes, blev herefter Landets mest gjængse Mynt gennem et langt Tidsrum, og Typen vedligeholdtes uden synderlig Forandring under de følgende Konger i Løbet af et hundrede Aar. Endnu under Christian III sloges Hvide, som med Undtagelse af Kongens Navnebogstav ganske lignede Christophers. Navnet »Hvid« holdt sig langt ned i Tiden; under Christian V sloges saaledes Aar 1686 en lille, uanselig Mynt med Betegnelsen »1 Hvid dansk«. Kong Christophers Hvid er 6-lødig og altsaa af noget ringere Gehalt end Kong Eriks Sterlinge; den har saaledes været omtrent af samme Værdi som disse, skjøndt den var udmyntet til at gjælde en Penning mere. I Karl Knudsens Myntforordning 1453¹⁾ regnes Hviden ligesom den ældre Sterling til 3 Penninge.

Det er ikke muligt at angive noget bestemt Aar, i hvilket Udmyntningen af Christophers Sterlinge, Skillinger og Korshvide er paabegyndt. I Aaret 1444²⁾ omtales første Gang »Hannes Myndel, Kongens Foged og Myntmester i Malmø«. 1446³⁾ og 1449⁴⁾ omtales atter Hans Mindel; 1455 nævnes hans Enke, Fru Marine Krompensdatter⁵⁾, som var Stifmoder til Dyderik Myndel.

¹⁾ Brenner, Thesaurus numism. Sveo-Goth. 33.

²⁾ Sc. R. D. VII. 245.

³⁾ Kolderup-Rosenvinge, Om Pant. Jur. Tidsskr. XXV. 324.

⁴⁾ Voss, Exc. Ny kgl. Saml. 4to 804 d. Kgl. Bibl.

⁵⁾ Sønnen kvitterer 1455 for sin Fædrearv, 150 Mark Lybsk. Langebek, Dipl.

Interregnum.
6. Januar til 28. September 1448.

Fig. 23.

Skilling. V. 2,65 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften tre kronede Lebarde i et forneden afrundet Skjold. Rev. I Midten et Skjold lagt over et stort Kors, som deler Omskriften.

Adv. † : HONETA : REGNI : DACIE :	Rev. GLORI A × IR × E XSELS I × DEO
Adv. † : HONETA : REGNI : DACIE :	Rev. GLOAI A × IR × E XSELS I × DEO ×
Adv. † HONETA : REGNI : DACIE :	Rev. : GLORI A × IR : E XSELS I : DEO :
Adv. † HONETA † REGNI † DACIE † †	Rev. : GLORI A × IR : E XSELS I : DEO :

Oevelgønne 1. Horsens 1.

Fig. 24.

Hvid. V. 0,85 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften en tilvenstre gaaende, kronet Lebard. Rev. I Midten et Skjold, lagt over et stort Kors, som deler Omskriften.

Adv. † NOVA · REGNI · DACIE	Rev. HON HAL HOI ENS
Adv. † NOVA · REGNI · DACIE	Rev. HON HA : HOI ENS
Adv. † NOVA REGNI DACIE	Rev. HON HAL HOI ENS
Adv. † NOVA · REGNI · DACIE	Rev. AHA HAL HOI ENS

Medens Riget i Løbet af 9 Maaneder fra Kong Christophers Død indtil Christian I's Overtagelse af Regjeringen

styredes af Rigens Raader, blev der foranstaltet nye Udmyntninger af Skillinger og Hvide, de sidste kun 4 Lod 7 Gren lødige¹⁾. Paa Adversen af den nye Skilling (Fig. 23) blev den tidligere Typ beholdt, medens der paa Hvidens (Fig. 24) Advers istedetfor Kongens Navnebogstav blev anbragt en enkelt Lebard. Paa Reversen optoges den tidligere Korshvids Typ saavel paa Hviden, som ogsaa i forstørret Skikkelse paa Skillingen. Der frembragtes herved en Lighed mellem de to Mynter, som tydelig viser Forbindelsen mellem dem.

Skillingen synes at have omtrent samme Værdi som Kong Christophers Skilling; men derimod staar den i Henseende til Udarbeidelsen og Udmyntningen langt tilbage for den ældre. Det er kun meget sjældent at træffe et godt Exemplar af Interregnums-Skillingen. Hviden er i kjendelig Grad mindre vægtig end Christophers Hvid.

Mynterne fra Interregnet udmyntedes kun i et kort Tidsrum, og navnlig Skillingen forekommer mindre hyppig.

Christiern I. 1448—1481.

Fig. 25.

Hvid. V. 0,85—1,05 Gr.

Adv. Indenfor Omskriften et kronet K. Rev. I Midten et Skjold, lagt over et stort Kors, som deler Omskriften.

Adv. ☙ CRISTIERN R' D' :

Rev. NON|NA|NOI|ENS'

Adv. ☙ CRISTIERN R' D' .

Rev. NON|NA| : |NOI|ENS

Adv. ☙ CRISTIERN R' D' .

Rev. NON|NAL|NOI|ENS'

¹⁾ Holmboe anslaa Skillingen til at være omtrent 9-lødig.
H.'s Fortale til Schive: Norske Mynter 129.

Adv. ♀ CRISTIERN' R' D' .	Rev. MON MA : MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' R' D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' R' D'	Rev. HON HA' HOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · DA	Rev. MON MA' MOI ENS'
Adv. ♀ CRISTIERN' REX D'	Rev. HON HA · HOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · ' D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. HON MA' MOI ENS'
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' REX · D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MOI ENS'
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : : MOI ENS'
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MOI ENS ·
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D' ·	Rev. MON MA : MOI ENS ·
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MON ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Ring over Skjoldet.	
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D''	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA : MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D	Rev. MON MA : MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MAN MA : MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' D' G' R' D	Rev. MON MAL MOI & ENS
Adv. × CRISTIERN' D' G' R' D	Rev. MON MAL × MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' D' G' R' D	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' D' G' R' D'	Rev. MON MA' MOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' DeI G' R' D'	Rev. HON HA' HOI ENS
Adv. ♀ CRISTIERN' DeI G' R' D	Rev. HON HA' HOI ENS

Adv. ⚡ CRISTIERN' Del G' R' D' .	Rev. MOR TAT' MOI ENS
Adv. ⚡ CRISTIERN' Del G' R' D'	Rev. MOR TAT' MOI ENS
Adv. ⚡ CRISTIERN' Del G' R' D'	Rev. MOR TAL' MOI × ENS
Adv. × CRISTIERN' × Del × G' × R' D'	Rev. MOR TAL' MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' Del G' R' D'	Rev. MOR TAL' MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' Del G' R' D'	Rev. MOR TAT' MOI ENS
Adv. × CRISTIERN' Del G R D R	Rev. MOR TAT' MOI ENS
Adv. CRISTERN Del GRA' D' S'	Rev. MOR TAL' MOI ENS

Horsens 53.

Der viser sig en tydelig Tilbagegang paa Myntvæsenets Omraade under Christiern I's 33-aarige Regjering, idet Udmyntningen af Skillinger standses, saaledes at der i hele denne lange Periode kun udmyntes Hvide her i Danmark. Disse ere 4 Lod 15 Gren lodige, altsaa af lignende Værdi som Hviderne fra Interregnet, og have en stor ydre Lighed med Christophers Hvide ved det for begge fælles Navnebogstav. Den store Mængde, hvori Christiern I's Korshvide forekomme, tyder paa Udmyntninger gennem et langt Tidsrum. Sandsynligvis betegne de fire Hovedvariationer i Advers-Indskriften forskellige Perioder i Udmyntningen. Mynten i Malmø forestodes Aar 1449 af Hans Mindel¹⁾. I Aaret 1451²⁾ giver Christiern I Henrik Dringenberg, vor elskelige Tjener og Borger i Kjøbenhavn og hans Husfrue Abele, saalænge de og deres Børn leve, 50 lybske Mark aarlig af Malmø Byskat, som de tilforn havde af Kong Christopher. Den 14de August Aar 1458³⁾ faar »Hinric Dringenberg wor ælskelige myntemester j Danmarck« Kongens Kvittering

¹⁾ Voss, Exc. Ny kgl. Saml. 4to 804. d. Kgl. Bibl.

²⁾ 14/9. Langebek, Dipl.

³⁾ Langebek, Dipl. — 2/5 1461 faar Henrik Dringenberg Kongens Kvittering for Regnskab »aff wor told foghedij oc sagtefald i Malmøge oc aff mynten sylff oc baliwm, som han vpaa wore weghne i thette forledhne aar vpboret oc hanteret haffuer«. En senere Kvittering er fra 19/10 1461. Langebek, Dipl.

for Regnskab »aff wor mynt tollerij oc foghetij j malmøghe fra then første tiidh wii hanom thet befalethe oc swo til thenne dagh baadhe aff thet sylff han pa wore weghne an-namet haffuer at mynte oc aff then Sum han oss aarligh giffue scal aff mynten. Item — Reghenskab aff alt thet guld sylff stene oc perler som han for oss forarbeydeth oc j være hafft haffuer fra then tiidh han først worde wor guld-smidh og swo til thenne dagh.« — I Aaret 1471¹⁾ omtales Henrik Dringenberg som Eier af en Gaard i Kjøbenhavn. Hans Navn forekommer senere, 1477, 1485 og 1488²⁾, altid i Forbindelse med Eiendomskjøb i Kjøbenhavn. Aar 1497³⁾ nævnes han som fordums Myntmester i Malmø. Sønnen Hans Dringenberg var ligeledes Myntmester.

Under Christiern I afhænder Kronen den gamle Mynt-gaard i Lund. Ifølge Mageskifte af 1. November 1458⁴⁾ med Ærkebiskop Tuve i Lund overdrager Kongen »een wor oc kronens gardh liggendis i wor køpstædh Lund i Skane, kallendis Mynter gardhen, meth all sin behøring i lenge oc brethe, til wor frwe altare i Lunde domkirke same stædz«, og Kronen faar i Skifte »een gardh oc grwnd liggendis i Købendehaffn i Høybrostræde.«

Samtidig med at der saaledes kun udmyntedes Smaa-mynt i Danmark, havde Hansestæderne begyndt at udmynte større Mynt end tidligere. Lybek, Hamborg, Wismar og Lyneborg vedtog Aar 1461⁵⁾ at udmynte Dobbeltchillinger, altsaa en Mynt, der var dobbelt saa stor som den største, der hidtil var fremkommet i Danmark og, som tidligere omtalt, har den danske Regjering sandsynligvis truffet Foranstaltninger til fra Udlandet at forsyne Landet med den større Mynt. Ikke blot have Hamborgs og Lybeks store Sølvpenge været almindelig benyttede herhjemme; men de

¹⁾ O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 208.

²⁾ O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 139. 150. 153.

³⁾ Luxdorph, Exc. Add. 4to. 90—97. II. 174. Univ. Bibl.

⁴⁾ Langebek, Dipl. — ⁵⁾ Grautoff, Schr. III. 143.

skriftlige Aktstykker afgive mangfoldige Exempler paa, at lybske og navnlig rhinske Gylden have været meget stærkt i Brug i Danmark, og at den danske Mynt næsten har været uden Betydning. I Christierns Forordning om fremmed Mynts Værdi beregnes denne ikke efter dansk Mynt, men i lybske Mark og Schillinge¹⁾. Kong Christiern maatte ved Overtagelsen af Slesvig og Holsten Aar 1460 blandt Andet forpligte sig til at »Hand eller hans Effterkommere skulle ingen Mynt sette, vden den som til Lybke oc Hamborg er genge oc giffue«²⁾. I Henhold til denne Bestemmelse androg han Aar 1473 hos Hamborgs Raad om at faa en Sum udmyntet i Stadens Penge³⁾; og han kan muligvis have benyttet den indgaaede Forpligtelse til at forskaffe ikke blot Hertugdømmerne, men ogsaa hele Riget den større hamborgske og lybske Mynt, hvorved han undgik de forøgede Udgifter, som en Udvidelse af Udmyntningen herhjemme vilde medføre.

Selvfølgelig kunde det ikke være stemmende med Rigets Stilling og Tarv at mangle et tidsvarende Myntvæsen. Tidens stigende Fordringer maatte nødvendigvis gjøre sig gjældende og føre det danske Myntvæsen ind i en ny Periode. Denne oprinder snart efter under Kong Hans, og den tidligere saa ensformige og ubetydelige Udmyntning paa Mynten i Malmø afløses nu af en travl Virksomhed, ikke blot her, men ogsaa i de nye Myntsteder i Kjøbenhavn, Aalborg og ligeledes i Norge. En Række af rigt vexlende Udmyntninger udgaar derpaa i det følgende Tidsrum, med hvilket vor Middelalders Mynthistorie afsluttes.

1) 1460—74. Langebek, Dipl.

2) Hvitfeld, II. 889.

3) »dat sodane sülver in yuwem Name uns to gude vpp yuwer Münte gemüntet wurde. Londorp, Acta publ. Suppl. et contin. IV. II. 771.